

Lagrådsremiss

Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 25 oktober 2012

Jan Björklund

Eva Lenberg
(Utbildningsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att skollagen (2010:800) ändras så att barn som vistas i landet utan tillstånd ska ges i huvudsak samma rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer samt gymnasieskola och gymnasiesärskola som barn som är bosatta i landet. Rätten till utbildning inom grundskolan och motsvarande skolformer medför enligt förslaget inte skolplikt för sådana barn som vistas i landet utan tillstånd.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	4
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Principiella utgångspunkter	6
5	Rätt till utbildning	8
5.1	Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd	8
5.2	Ingen skolplikt	14
5.3	Informationsskyldighet och uppsökande verksamhet	15
5.4	Rätt till skolskjuts och elevresor	16
5.5	Rätten till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola	18
5.6	Undervisning med hänsyn till barnets behov och förutsättningar	19
6	Sekretess och skyldighet att lämna uppgifter	20
6.1	Bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt	20
6.2	Skolans och socialnämndens underrättelseskyldighet	24
6.3	Socialnämndens uppgiftsskyldighet	26
7	Polisens arbete	28
8	Konsekvenser	31
8.1	Konsekvenser för barn	31
8.2	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen	31
8.3	Konsekvenser för fristående huvudmän	31
8.4	Ekonomiska konsekvenser	32
8.5	Övriga konsekvenser	33
9	Ikraftträdande	33
10	Författningskommentar	34
10.1	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)	34
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34)	37
Bilaga 2	Författningsförslag i betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34)	39
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser avseende betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34)	52
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet Skolgång för alla barn (SOU 2010:5)	53
Bilaga 5	Författningsförslaget i betänkandet Skolgång för alla barn (SOU 2010:5)	56
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanser avseende betänkandet Skolgång för alla barn (SOU 2010:5)	65

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 29 kap. 2–4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 29 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

2 §

Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första eller tredje stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716),

3. har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag till följd av EU-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer, *eller*

4. är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av 3.

3. har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag till följd av EU-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer,

4. är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av 3, *eller*

5. vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning.

Begränsningar i rätten till utbildning för dem som avses i andra stycket följer av 3 §.

3 §

De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

4 §

En person som avses i 2 § andra stycket 1 ska anses som bosatt i Sverige även om ett beslut om avvisning eller utvisning har meddelats. Detta gäller fram till dess att personen lämnar Sverige *under förutsättning att han eller hon inte håller sig undan så att ett sådant beslut inte kan verkställas.*

En person som avses i 2 § andra stycket 1 ska anses som bosatt i Sverige även om ett beslut om avvisning eller utvisning har meddelats. Detta gäller fram till dess att personen lämnar Sverige.

För en person som håller sig undan så att ett beslut som avses i första stycket inte kan verkställas tillämpas bestämmelsen i 2 § andra stycket 5.

4 a §

Bestämmelsen i 9 kap. 4 § andra stycket gäller inte i fråga om vårdnadshavare för barn som avses i 2 § andra stycket 5.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen bemyndigade den 9 mars 2006 ansvarigt statsråd att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda förutsättningarna för att reglera en rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn och ungdomar som undanhåller sig verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut (dir. 2006:28). Utredningen, som antog namnet Utredningen om rätt till utbildning m.m. för barn som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning (UD 2006:02), överlämnade i maj 2007 betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. De lagförslag som lades fram i betänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2008/873/S).

Regeringen bemyndigade den 13 augusti 2009 ansvarigt statsråd att ge en särskild utredare i uppdrag att komplettera förslaget i det ovan nämnda betänkandet SOU 2007:34 (dir. 2009:71). Utredningen, som antog namnet Utredningen om rätt till skolgång m.m. för barn som vistas i landet utan tillstånd (U 2009:03), överlämnade i februari 2010 betänkandet Skolgång för alla barn (SOU 2010:5). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 4*. De lagförslag som lades fram i betänkandet finns i *bilaga 5*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Utbildningsdepartementet (U2010/533/S).

4 Principiella utgångspunkter

I Sverige finns en generell rätt till utbildning för alla barn, men denna rätt omfattar i dag inte barn som vistas i landet utan tillstånd. Barn som vistas i Sverige utan tillstånd lever ofta i en utsatt situation som de själva inte kan råda över. Regeringen anser att även dessa barn ska ha rätt till skolgång för att bidra till att de får stöd i sin utveckling.

Sverige är ett land som har en tradition av öppenhet mot omvärlden. Nya influenser har berikat Sverige kulturellt, ekonomiskt och kunskapsmässigt under alla tider och gör Sverige bättre. Utifrån den målsättningen och i strävan efter en human migrationspolitik har regeringen och Miljöpartiet de gröna träffat en ramöverenskommelse i migrationsfrågor. Som en del av överenskommelsen har regeringen och Miljöpartiet de gröna enats om att införa en rätt till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd.

I Sverige tillämpas reglerad invandring. Det innebär att personer som lever och arbetar i landet ska ha tillstånd att göra det. En person har enligt svensk lag även rätt att i vissa fall vistas i landet i avvaktan på beslut om personen får stanna eller inte. Om en person får ett avvisnings- eller utvisningsbeslut är det viktigt att detta beslut verkställs. Trots det

finns det både vuxna och barn som av olika anledningar vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning (dessa benämns härnå efter personer som vistas i landet utan tillstånd). I vissa fall är det fråga om personer som befunnit sig i landet med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som har löpt ut och som därefter stannat kvar i landet. I andra fall kan det handla om personer som har sökt uppehållstillstånd här men fått avslag på sin ansökan och därefter håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning. Det förekommer också att både vuxna och barn kommer till landet utan att någon gång ge sig till känna för myndigheterna.

I flera fall lever barnen och deras familjer mer eller mindre gömda, även om det händer att personer som t.ex. har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd inte aktivt gömmer sig för myndigheterna utan fortsätter att bo på det sätt man gjort före avslagsbeslutet. Barn som vistas i landet utan tillstånd befinner sig många gånger i en utsatt situation. Valet att leva i Sverige utan tillstånd görs i de flesta fallen av föräldrarna, och barnen har små möjligheter att påverka detta.

Det är naturligtvis mycket svårt att avgöra hur många personer som vistas i landet utan tillstånd. Utredningen om rätt till skolgång m.m. för barn som vistas i landet utan tillstånd gjorde bedömningen att det finns omkring 3 000 barn i landet som saknar tillstånd för sin vistelse här. Enligt nuvarande reglering har dessa barn inte rätt till utbildning.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) artikel 28 har alla barn rätt till utbildning. Barnkonventionen ska läsas som en helhet, där de olika rättigheterna påverkar andra rättigheter, som rätten till liv och utveckling.

Regeringens målsättning för migrationsområdet är att Sverige ska ha en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som inom ramen för den reglerade invandringen underlättar rörlighet över gränser, främjar arbetskraftsinvandring, tillvaratar och beaktar migrationens utvecklingseffekter samt fördjupar det europeiska och internationella samarbetet. Sverige ska ha en human asylopolitik och vara en fristad för den som flyr undan förföljelse och förtryck. Särskild hänsyn ska tas till barns bästa.

En rättssäker asylprocess har också ett tydligt avslut. Om den sökande har fått ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som vunnit laga kraft är han eller hon skyldig att lämna landet. Att detta upprätthålls är viktigt för att Sverige i längden ska kunna behålla nuvarande asylsystem och erbjuda skydd till dem som behöver det.

5 Rätt till utbildning

5.1 Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd

Regeringens förslag: Barn som vistas i landet utan tillstånd ska ha i huvudsak samma rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola som de barn som är bosatta i landet.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon avgränsning vad gäller vistelsetid.

Förslaget i SOU 2010:5: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock att barn som vistas i landet utan tillstånd även ska ges tillgång till förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet. Dessutom föreslår utredningen att en förutsättning för att rätten till utbildning ska gälla är att vistelsen i landet inte kan förväntas bli endast tillfällig.

Remissinstanserna: Den övervägande majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inte något att invända mot förslaget att barn som vistas i landet utan tillstånd ska få rätt till utbildning m.m. *Uppsala universitet* anser t.ex. att en sådan utvidgning av målgruppen som utredningen föreslår och en författningsreglering av rättigheten till utbildning innebär att svensk lagstiftning på området kommer att motsvara de krav som ställs enligt barnkonventionen när det gäller alla barns rätt till utbildning.

Flera remissinstanser framför synpunkter på den av utredningen föreslagna avgränsningen av målgruppen. *Statens skolverk* framför vikten av att det tydligt framgår när rätten till utbildning inträder. *Statens skolinspektion* anser att det bör förtydligas i motiveringen hur den förväntade vistelsetiden bör beräknas. Även *Förvaltningsrätten i Malmö, Gävle kommun* och *Sveriges Skolkuratorers Förening* framhåller svårigheten att göra bedömningen om barnet endast tillfälligt vistas i landet. Förvaltningsrätten i Malmö anser att det vore bättre att inte upprätthålla en avgränsning och låta alla som anmäler sig gå i skolan. Denna åsikt delas av *Länsstyrelserna i Dalarnas* och *Uppsala län* samt *Diskrimineringsombudsmannen*. Flera instanser, t.ex. *Socialstyrelsen*, framhåller också att den tidsperiod om 3–4 månader som utredningen föreslagit som en hållpunkt för bedömningen om en vistelse kan anses vara endast tillfällig är en lång tid för ett barn.

Skolverket anser vidare att det bör finnas en reglering som motsvarar den för asylsökande barn, dvs. att mottagandet bör ske senast en månad efter ankomsten till Sverige. En sådan reglering minskar risken för att det blir en alltför stor skillnad i hantering mellan olika kommuner. Tidsfristen bör utgå från den dag ansökan inkom till hemkommunen. Vidare vill bl.a. *Skolverket* också lyfta frågan om hur barnet ska ansöka om en plats och vad som ska anges i en sådan ansökan. Det bör enligt *Skol-*

verket i det fortsatta beredningsarbetet tydligare framgå hur ansökningsförfarandet bör gå till.

Migrationsverket och *Rikspolisstyrelsen* anför principiella invändningar mot förslaget. Migrationsverket tar inte ställning till utredningarnas uppfattning att de aktuella barnen ska ges rätt till utbildning, men framhåller att man har svårt att se att de reformförslag som lämnats i betänkandena är förenliga med asyl- och migrationspolitiken såsom den kommit till uttryck i gällande författningar. Rikspolisstyrelsen anser att det finns en motsättning i att personer som befinner sig i landet utan tillstånd samtidigt ska ha rätt till offentligt finansierad utbildning. Principen om barnets bästa ska enligt Rikspolisstyrelsen naturligtvis komma i främsta rummet, men enligt utlänningslagen (2005:716) är det straffbart att uppsåtligt eller av oaktsamhet uppehålla sig i Sverige utan föreskrivet tillstånd. Som en rimlig avvägning mellan dessa utgångspunkter bör huvudprincipen enligt Rikspolisstyrelsen vara att endast de personer som har rätt att vistas i Sverige ska ha rätt till utbildning i landet. Rikspolisstyrelsen anser det dessutom tveksamt om barnen kommer att gå till skola eller förskola på grund av rädslan för upptäckt.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Rätt till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd

Barn som vistas i landet utan tillstånd befinner sig ofta i en mycket svår situation som de i regel inte själva kan råda över. Ofta anstränger sig barnens familjer för att gömma sig från myndigheterna, vilket ytterligare ökar påfrestningarna för barnen. En rätt till utbildning innebär att dessa barn ges möjlighet att uppnå samma kunskapsnivå som jämnåriga barn. En sådan rätt kan också spela en väsentlig roll för deras hälsa och utveckling. Genom att barnen ges en rätt till utbildning får de bättre förutsättningar att utvecklas psykiskt, fysiskt och socialt. På så vis kan barnen förbereda sig för vuxenlivet, oavsett var de kommer att leva i framtiden. Att barnen går i skolan innebär dessutom att de får en kontinuerlig kontakt med vuxna personer utanför den egna familjen, som har möjlighet att upptäcka om barnen far illa och i så fall gripa in och vidta nödvändiga åtgärder.

Som nämnts tidigare tillämpas i Sverige reglerad invandring. Det innebär att personer som lever och arbetar i landet ska ha tillstånd att göra detta. Om en person får ett avvisnings- eller utvisningsbeslut är det också viktigt att detta beslut faktiskt verkställs. För det enskilda barnet är det dock av ovan anförda skäl viktigt att gå i skolan. De båda utredningar som undersökt frågan har dessutom kommit fram till att det inte finns något säkerställt samband mellan en ökad rätt att ta del av sociala förmåner och antalet personer som vistas i landet utan tillstånd.

Att uppehålla sig i Sverige utan föreskrivet tillstånd är i vissa fall straffbart enligt 20 kap. utlänningslagen. Att barnet eller barnets föräldrar i vissa fall kan göra sig skyldiga till brott genom att vistas i landet utan tillstånd bör dock, med hänsyn de påtagliga fördelar en rätt till utbildning medför för de berörda barnen, inte hindra att barnen ges en sådan rätt.

Sverige har från olika FN-organ som övervakar efterlevnaden av konventioner om mänskliga rättigheter fått flera rekommendationer om att rätten till utbildning bör säkerställas för alla barn, bl.a. barn som vistas i landet utan tillstånd. FN:s barnrättskommitté, som övervakar efterlevnaden av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), har t.ex. vid flera tillfällen rekommenderat Sverige att ge även barn som vistas i landet utan tillstånd rätt till utbildning. Enligt barnkonventionens artikel 28 har alla barn rätt till utbildning. Barnkonventionen ska läsas som en helhet, där de olika rättigheterna påverkar andra rättigheter, som rätten till liv och utveckling. Barnkonventionen omfattar personer upp till 18 års ålder, dvs. även en stor del av eleverna i gymnasieskolan. Sverige har ratificerat barnkonventionen och den är därmed folkrättsligt bindande. Däremot är konventionen inte direkt tillämplig som lag i Sverige. I stället har riksdag och regering konstaterat att konventionen i allt väsentligt överensstämmer med nationell rätt och där så inte varit fallet har lagstiftningen ändrats.

Regeringen anser inte att rätten till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd bör omfatta förskola och fritidshem. Att utöka rätten till utbildning för dessa barn innebär en avvägning mellan å ena sidan upprätthållandet av en reglerad invandring och å andra sidan barnets rätt till utbildning. Regeringen anser att en rimlig avvägning är att barnen ges rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola och gymnasieskola med motsvarande skolformer, men inte tillgång till förskola och fritidshem. Därtill kommer att en tillgång till förskola och fritidshem skulle innebära flera praktiska svårigheter t.ex. vad gäller administration av avgifter. Dessutom ser regeringen det som osannolikt att familjer som vistas i landet utan tillstånd skulle välja att skicka små barn till förskola. Som en följd av att barnen inte ges rätt till förskola och fritidshem kommer de inte heller att omfattas av bestämmelserna om annan pedagogisk verksamhet i 25 kap. skollagen, t.ex. pedagogisk omsorg och öppen förskola, eftersom sådan verksamhet erbjuds i stället för eller som komplement till förskola eller fritidshem.

Regeringen bedömer inte att det skulle innebära diskriminering enligt barnkonventionen att undanta de aktuella barnen från rätten till utbildning i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet. Den av regeringen tillsatta barnkommittén konstaterade i sitt betänkande Barnets bästa i främsta rummet (SOU 1997:116) att staten har ett ansvar för att alla barn i landet får sina grundläggande behov tillgodosedda, men att det ändå kan sägas finnas en nedtrappning av ansvaret när det handlar om barn som vistas i landet illegalt. Regeringen och riksdagen anslöt sig till barnkommitténs slutsatser (prop. 1997/98:182, bet. 1998/99:SoU6, rskr. 1998/99:171).

Sammantaget anser regeringen att rätten till utbildning i förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer samt gymnasieskola och gymnasiesärskola ska omfatta även barn som vistas i landet utan tillstånd.

Regeringens förslag i denna lagrådsremiss innebär att lärare och annan personal i skolan inom ramen för sin anställning och vid sin yrkesutövning är skyldiga att arbeta med barn som vistas i landet utan tillstånd på i stort sett samma sätt som de arbetar med andra barn. Denna skyldighet kommer att gälla även när det är fråga om barn vars vistelse i landet

utgör brott enligt utlänningslagen, eller när barnets föräldrars vistelse utgör brott enligt utlänningslagen. Enligt 20 kap. 7 § utlänningslagen är det straffbart att i vinstsyfte dölja en utlänning eller på annat sätt uppsåtligt hjälpa en utlänning att olovligt uppehålla sig i Sverige. I förarbeten uttrycks att det krävs ett aktivt handlande för att handlingen ska vara straffbar. Syftet med bestämmelsen är att bekämpa människosmuggling (prop. 2003/04:35, s. 57). Att en skola tar emot ett barn som vistas i landet utan tillstånd för att tillgodose den rätt till utbildning för sådana barn som föreslås i denna lagrådsremiss innebär inte att skolpersonal eller huvudmän gör sig skyldiga till brott mot 20 kap. 7 § utlänningslagen. Bestämmelserna om medverkan till brott i 23 kap. 4 § brottsbalken innebär att den som hjälper en utlänning att olovligt uppehålla sig i landet i vissa fall kan göra sig skyldig till medhjälp till brott mot utlänningslagen. Att skolpersonal inom ramen för sina anställningsavtal och skolförfattningar, såsom skollagen (2010:800) och läroplaner, arbetar med barn som vistas i landet utan tillstånd medför inte att ett sådant medverkansansvar blir aktuellt.

Avgränsning av målgruppen behövs inte

Utredningen om rätt till skolgång m.m. för barn som vistas i landet utan tillstånd hade i uppdrag att föreslå hur målgruppen för förslaget kunde avgränsas. Det kunde enligt utredningens direktiv finnas barn som vistas i landet utan tillstånd men som inte borde omfattas av rätten till utbildning, t.ex. barn vars visering har löpt ut men som ändå vistas i landet utan tillstånd under kortare tid. Utredningen har föreslagit att rätten till utbildning inte ska gälla om det är sannolikt att vistelsen i landet kan förväntas bli endast tillfällig. Härmed avses att vistelsetiden i förväg kan bedömas bli kortare än 3–4 månader. Som skäl anges att det för dessa personer inte kan antas finnas ett behov av att få sin utbildning tillgodosedd här.

Flera remissinstanser, däribland *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Skolverket*, *Skolinspektionen* och *Diskrimineringsombudsmannen*, har varit kritiska till den föreslagna avgränsningen av målgruppen. Remissinstanserna har framför allt pekat på svårigheterna att bedöma vistelsetidens längd och att det inte finns något behov av att avgränsa målgruppen.

Regeringen anser i likhet med dessa remissinstanser att en avgränsning av målgruppen enligt utredningens förslag skulle bli mycket svår för skolor och kommuner att tillämpa. Familjer som vistas i landet utan tillstånd flyttar ofta runt mellan olika kommuner för att fortsatt hålla sig gömda. Det blir därför mycket svårt för skolan eller kommunen att i förväg avgöra hur lång barnets vistelse i landet kan förväntas bli. Risken är i stället att barn som vistas i landet under en längre tid vägras utbildning på grund av svårigheten för skolor och kommuner att bedöma vistelsetidens längd.

Regeringen delar vidare utredningens och flera remissinstansers bedömning att en avgränsning i praktiken inte behövs. De barn som vistas under kort tid i landet har med största sannolikhet inget behov av utbildning och kommer i mycket liten utsträckning att göra sådana anspråk. De problem som är förknippade med att tillämpa en avgränsning överväger därmed de eventuella fördelar som en sådan avgränsning

skulle innebära. Regeringen föreslår därför ingen avgränsning av målgruppen.

Den närmare utformningen av rätten till utbildning

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt (7 kap. 1 § skollagen). Med bosatt i landet avses enligt 29 kap. 2 § första stycket skollagen den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Barn som inte ska vara folkbokförda i landet enligt bokföringslagen anses under vissa förutsättningar ändå vara bosatta i landet i skollagens mening (29 kap. 2 § andra stycket skollagen). Detta gäller bl.a. asylsökande barn, så länge de inte håller sig undan ett beslut om avvisning eller utvisning (29 kap. 4 § skollagen). Barn som avses i 29 kap. 2 § andra stycket skollagen har inte skolplikt, men väl samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn (7 kap. 2 § tredje stycket skollagen).

Regeringens förslag innebär att alla barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning ska räknas som bosatta här i skollagens mening. Förslaget omfattar barn som aldrig har gett sig till känna för myndigheterna, barn som har haft rätt enligt författning att vistas här men för vilka denna rätt har upphört, t.ex. barn som enligt författning har rätt att vistas här under den tid deras ansökan om uppehållstillstånd prövas och barn som tidigare har haft tillstånd att vistas här men vars tillstånd har upphört. Förslaget innebär att dessa barn, som sammanfattningsvis benämns barn som vistas här utan tillstånd, får i huvudsak samma rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och motsvarande skolformer som barn bosatta i landet.

När det gäller förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan föreslår regeringen inga särskilda regler för mottagandet av barn som vistas i landet utan tillstånd. Beträffande de tre sistnämnda skolformerna innebär detta att sådana barn har rätt att tas emot om de bedöms tillhöra dessa skolformers respektive målgrupp.

Regeringens förslag innebär också att barn som vistas i landet utan tillstånd får möjlighet till utbildning i sådana särskilda utbildningsformer som regleras i 24 kap. skollagen om de i övrigt uppfyller skollagens kriterier för att ta del av sådan utbildning. Detta innebär att barn och ungdomar som vistas i landet utan tillstånd och som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete t.ex. kommer att ha möjlighet till särskild undervisning enligt 24 kap. 17 § skollagen. Enbart det förhållandet att barnet eller ungdomen vistas i landet utan tillstånd eller lever gömd kan dock inte anses vara ett tillräckligt skäl för att få tillgång till sådan undervisning.

När det gäller rätten till gymnasieskola och gymnasiesärskola föreslår regeringen en viss inskränkning för ungdomar som vistas i landet utan tillstånd, se vidare avsnitt 5.5. Även när det gäller frågan om skolplikt och informationsskyldighet som kommunen har avseende förskoleklassen anser regeringen att det finns skäl att göra undantag när det är fråga om barn som vistas i landet utan tillstånd, se avsnitt 5.2 och 5.3.

Skolverket har bl.a. tagit upp frågan om hur ett barn som vistas i landet ska ansöka om en plats och vad som ska anges i en sådan ansökan. En nödvändig följd av att nu aktuella barn inte har personnummer eller kanske inte vill uppge sin adress, är att ansökningar avseende sådana

barn inte kommer att vara så fullständiga som om det hade varit fråga om barn som är bosatta i landet. Det får således ligga i sakens natur att kommuner och skolor kommer att behöva göra vissa avsteg från sedvanliga rutiner vid bedömning av sådana ansökningar. Regeringen anser dock att detta är en fråga som får hanteras i praxis.

Barnets hemkommun

I samband med att ett barn ska tas emot för utbildning kan frågan om vilken kommun som ska räknas som barnets hemkommun bli aktuell. Enligt skollagen ska t.ex. elevens hemkommun betala ersättning till en fristående huvudman för elevens utbildning i en fristående skola och betala interkommunal ersättning när en elev går i en skola utanför hemkommunen. Enligt 29 kap. 6 § skollagen ska den kommun där en person stadigvarande vistas räknas som hemkommun för en person som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd. I de fall personen saknar stadigvarande vistelseort ska den kommun där personen för tillfället uppehåller sig räknas som hemkommun.

För barn som vistas i landet utan tillstånd kommer det i många fall vara svårt att fastställa i vilken kommun barnen stadigvarande vistas. Familjer som lever gömda flyttar ofta mellan olika bostäder och kan därmed komma att byta vistelsekommun. I de fall där det inte går att avgöra i vilken kommun barnet stadigvarande vistas får barnet anses sakna stadigvarande vistelseort. Därmed kommer den kommun där barnet för tillfället uppehåller sig att räknas som barnets hemkommun. Om ett barn för vilket det inte går att avgöra i vilken kommun barnet stadigvarande vistas t.ex. tas emot i en fristående skola, så är det därmed naturligt att det är den kommun där den fristående skolan är belägen som räknas som barnets hemkommun och som därmed ska betala ersättning till den fristående huvudmannen.

Barn med tidsbegränsade uppehållstillstånd

Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att nästan alla barn som vistas i Sverige kommer att få rätt till utbildning. Endast barn med tidsbegränsade uppehållstillstånd som vistas i landet kortare tid än ett år kommer att sakna rätt till utbildning. Dessa barn vistas lagligen i landet, men är här under så kort tid att de inte ska folkbokföras. Eftersom dessa barn inte heller omfattas av 29 kap. 2 § andra stycket skollagen har de ingen rätt till utbildning.

Bestämmelsen i 29 kap. 2 § andra stycket skollagen omfattar asylsökande barn (dvs. barn som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller annan skyddsbehövande), barn som beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd, barn som vistas i landet med tidsbegränsat uppehållstillstånd för att en förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras, barn som ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas, barn som har rätt till utbildning till följd av EU-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska unionens medlemsstater och Schweiz om fri rörlighet för personer samt familjemedlemmar till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning. Det

finns därmed sannolikt mycket få barn i landet som vistas här lagligt och inte har rätt till utbildning. Endast ett fåtal av dessa kan dessutom förväntas utnyttja en rätt till utbildning. Mot bakgrund av att rätten till utbildning nu föreslås utsträckas till att gälla barn som vistas i landet utan tillstånd, anser regeringen dock att det är motiverat att överväga om även barn med tidsbegränsade uppehållstillstånd som vistas i landet kortare tid än ett år bör ges rätt till utbildning. En utökning av rätten till utbildning för dessa barn kräver dock ytterligare analys och regeringen avser därför att återkomma i frågan.

5.2 Ingen skolplikt

Regeringens förslag: Rätten till utbildning inom grundskolan och motsvarande skolformer ska inte medföra någon skolplikt för barn som vistas i landet utan tillstånd.

Förslagen i SOU 2007:34 och SOU 2010:5: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Statens skolverk, Diskrimineringsombudsmannen* samt *Göteborgs, Karlskrona, Kiruna och Malmö kommuner* tillstyrker utredningens förslag att de aktuella barnen inte ska omfattas av skolplikt.

Barnombudsmannen, Uppsala och Örebro universitet, Gävle, Oskarshamns och Sigtuna kommuner, Rädda barnen samt ett antal organisationer, t.ex. *Svenska barnläkarföreningen, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset* och *UNICEF Sverige*, är kritiska till eller har synpunkter på förslaget. Även om skolplikten kan vara svår att upprätthålla för gömda barn så är den enligt flera instanser en viktig markering ur ett barnrättsperspektiv. *Solna kommun* och *Svenska Skolläkarföreningen* avstyrker förslaget och anser att barnen bör omfattas av skolplikt.

Skälen för regeringens förslag: Som nämnts i föregående avsnitt har barn som är bosatta i landet skolplikt enligt 7 kap. 2 § första stycket skollagen. Asylsökande barn räknas visserligen som bosatta i landet när det gäller rätt till utbildning, men de har inte skolplikt (7 kap. 2 § tredje stycket och 29 kap. 2 § andra stycket skollagen). Detta beror på att det inte har ansetts vara rimligt att ålägga dessa barn och deras föräldrar en sådan plikt innan något beslut har fattats om att de alls får stanna i landet (prop. 2000/01:115 s. 19).

En bestämmelse om skolplikt för barn som vistas i landet utan tillstånd skulle vara mycket svår att upprätthålla. Skolplikt medför ett ansvar för vårdnadshavaren att se till att barnet fullgör sin skolplikt. Om vårdnadshavaren inte fullgör detta ansvar kan kommunen förelägga honom eller henne att göra det. Ett sådant beslut kan också förenas med vite. Kommunen är dessutom skyldig att se till att skolpliktiga barn inom kommunen fullgör skolplikten. Det förhållandet att barnen och deras familjer vistas i landet utan tillstånd och utan myndigheternas vetskap, innebär att det skulle bli i det närmaste omöjligt att vidta sanktioner mot de vårdnadshavare som inte låter barnen gå i skolan.

Regeringen anser inte det är praktiskt möjligt eller önskvärt att ålägga kommunerna att söka upp sådana familjer som vistas i landet utan

tillstånd och som många gånger lever gömda, för att se till att en skolplikt upprätthålls. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att barn som vistas i landet utan tillstånd inte bör omfattas av skolplikt. Detta innebär att det blir upp till varje enskild familj att besluta om det enskilda barnets rätt till utbildning ska utnyttjas.

Flera verksamheter som regleras i skollagen är kopplade till olika sätt att fullgöra skolplikten. Det gäller t.ex. internationella skolor (24 kap. 2–7 §§), utbildning vid särskilda ungdomshem (24 kap. 8 och 9 §§) och annat sätt att fullgöra skolplikten (24 kap. 23–25 §§). Eftersom barn som vistas i landet utan tillstånd inte föreslås omfattas av skolplikt, kommer dessa bestämmelser och de verksamheter som regleras i dem inte heller att vara aktuella för dessa barn.

5.3 Informationskyldighet och uppsökande verksamhet

Regeringens förslag: Kommunerna ska inte vara skyldiga att kontakta föräldrar till barn som vistas i landet utan tillstånd för att informera om förskoleklassen och syftet med denna eller verka för att barnen deltar i förskoleklassen.

Förslagen i SOU 2007:34 och SOU 2010:5: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta instanser som yttrat sig i frågan tillstyrker förslaget att kommunen inte ska vara skyldig att bedriva någon uppsökande verksamhet. *Socialstyrelsen, Statens skolverk, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Överklagandenämnden för studiestöd, Örebro universitet, Västerås kommun, Flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd (FARR), Rädda barnen, Svenska Röda Korset, Sveriges Skolkuratorers Förening* och *UNICEF Sverige* anser emellertid att frågan om hur barnen och deras familjer ska få information om rätten till utbildning behöver belysas ytterligare. Skolverket framför t.ex. att en kommun skulle kunna få kännedom om ett barn som kan ha rätt till utbildning utan att en ansökan gjorts. Kommunen bör då informera om denna rätt och kravet på ansökan samt vid behov bistå barnet och dennes vårdnadshavare med att fylla i ansökan. Skolverket anser att motivtexten bör förtydligas i detta avseende.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 9 kap. 4 § andra stycket skollagen ska hemkommunen informera vårdnadshavare till sådana barn som inte har börjat någon utbildning för fullgörande av skolplikten om förskoleklassen och syftet med denna samt verka för att barnen deltar i den.

I avsnitt 5.2 konstaterar regeringen att det inte är praktiskt möjligt eller önskvärt att ålägga kommunerna att söka upp familjer som vistas i landet utan tillstånd i syfte att se till att en skolplikt upprätthålls. Regeringen anser att det inte heller är rimligt att ålägga kommunen att i andra syften aktivt söka upp barn och ungdomar som vistas i landet utan tillstånd. De skyldigheter som följer av 9 kap. 4 § andra stycket skollagen bör alltså inte gälla i förhållande till sådana barn.

En hemkommun ska löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt, men som inte fyllt 20 år, är sysselsatta (29 kap. 9 § skollagen). Denna skyldighet kommer inte att omfatta ungdomar som vistas i landet utan tillstånd eftersom de inte föreslås omfattas av reglerna om skolplikt.

Det är dock självfallet viktigt att barn som vistas i landet utan tillstånd och deras föräldrar känner till att barnen har rätt till utbildning. Regeringen ser därför positivt på det arbete som flera kommuner bedriver med att på kommunens webbplats allmänt informera om möjligheterna till utbildning i kommunen. En sådan information skulle även kunna innebära information om rätt till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd. Det följer också av 4 § förvaltningslagen (1986:223) att kommunala myndigheter har skyldighet att besvara frågor om rättigheter och skyldigheter i det svenska skolväsendet från de barn och föräldrar som självmant ger sig till känna. I förarbetena till förvaltningslagen anges att myndigheternas serviceskyldighet bl.a. omfattar upplysningar om hur man gör en ansökan, råd om vilka handlingar som bör bifogas och hjälp med att fylla i blanketter (prop. 1985/86:80 s. 59). Enligt t.ex. läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) är det vidare rektorns ansvar att formerna för samarbete mellan skolan och hemmen utvecklas och att föräldrarna får information om skolans mål och sätt att arbeta och om olika valalternativ.

Regeringen avser att ge Skolverket i uppdrag att dels följa upp reformen med skolgång för barn som vistas i landet utan tillstånd, dels informera skolhuvudmän och andra intressenter, såsom föräldrar och frivilliggrupper, om reformen.

5.4 Rätt till skolskjuts och elevresor

Regeringens bedömning: Barn som vistas i landet utan tillstånd bör ha rätt till skolskjuts och elevresor på samma villkor som barn som är bosatta i landet.

Förslagen i SOU 2007:34 och SOU 2010:5: Barn som vistas i landet utan tillstånd ska inte ha rätt till skolskjuts.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har avstått från att kommentera förslaget. Bland de instanser som kommenterat förslaget anser de flesta att elever som vistas i landet utan tillstånd bör ha rätt till skolskjuts. Detta framförs av bl.a. *Länsstyrelserna i Dalarnas och Uppsala län, Örebro universitet, Diskrimineringsombudsmannen, Solna och Oskarshamns kommuner, Sveriges kristna råd, Rädda barnen, Svenska barnläkarföreningen, Svenska Röda Korset* och *UNICEF Sverige*. *Lunds universitet* menar att om tillgång till skolskjuts utformas som en rättighet är det upp till föräldrarna att göra en bedömning av de risker som är förknippade med utnyttjandet av denna rättighet. Universitetet anser att skolskjutsverksamheten inte skiljer sig från andra resurser med anknytning till skolans verksamhet och att det därför inte finns några sakliga skäl för att nu aktuell kategori av barn ska behandlas olika jämfört med vad som gäller för barn i övrigt. Att förvägra dem

rätten till en resurs som skolskjuts skulle enligt universitetet aktualisera diskrimineringsfrågor och beröra diskrimineringsförbudet i barnkonventionens artikel 2.1. Flera instanser framhåller också att skolskjuts i praktiken ofta är en förutsättning för att kunna ta sig till skolan.

Skälen för regeringens bedömning: Elever i grundskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka om det behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Elevens hemkommun ska se till att skolskjuts ordnas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 741 f.) framgår bl.a. att rätten till skolskjuts inte innebär att sådan skjuts måste anordnas från bostadsadressen till den plats där utbildningen bedrivs eller att skolskjutsningen måste anpassas till varje elevs skoltider. Det står kommunen fritt att organisera skolskjutsverksamheten på lämpligt sätt. Eleverna kan t.ex. hänvisas till särskilda upphämningsplatser i hemmets respektive skolans närhet.

I specialskolan och sameskolan har eleverna rätt till de resor som krävs för utbildningen. Dessa skolformer drivs av statliga huvudmän och elevernas resor ska därför bekostas av staten. Asylsökande barn har rätt till skolskjuts och elevresor på samma villkor som barn som är bosatta i landet.

Utredningarna har föreslagit att barn som vistas i landet utan tillstånd inte ska ha rätt till skolskjuts. Dessa familjer lever många gånger gömda och är därför ofta obenägna att lämna ut uppgifter om var de bor. Utan tillgång till uppgifter om vistelseadressen är det ofta svårt för kommunerna att utreda om ett barn verkligen är berättigat till skolskjuts. Dessutom måste i många fall uppgifter om var barnet ska hämtas lämnas ut till privata entreprenörer för att skolskjuts ska kunna anordnas.

Som flera remissinstanser har framfört är skolskjuts i bland en förutsättning för att eleven ska kunna utnyttja sin rätt till skolgång. Om barnen ges en rätt till skolskjuts blir det också, som *Lunds universitet* har påpekat, upp till föräldrarna att avgöra om de vågar utnyttja denna rätt.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte bör införas något undantag från rätten till skolskjuts för barn som vistas i landet utan tillstånd. Dessa barn kommer därmed att få rätt till skolskjuts på samma villkor som barn som är bosatta i landet. För att kunna utnyttja rätten till skolskjuts måste dock familjerna i många fall uppge en adress så att kommunen ska kunna bedöma om barnet har rätt till skolskjuts. Regeringen vill dock framhålla att enligt skollagen innebär rätten till skolskjuts att skjutsen ska ordnas från en plats i anslutning till elevens hem. Som ovan angetts framgår av skollagens förarbeten att skolskjuts kan anordnas så att barnen hämtas från en upphämningsplats i hemmets närhet. Det bör därför redan enligt gällande lagstiftning vara möjligt för en kommun att pröva rätten till skolskjuts med utgångspunkt i en av familjen uppgiven upphämningsplats i närheten av hemmet. Med tanke på att de familjer som vistas i landet utan tillstånd oftast försöker hålla sin vistelseort hemlig, bedömer regeringen ändå att endast ett mindre antal i praktiken kommer att utnyttja rätten till skolskjuts.

I specialskolan och sameskolan har som ovan framgått eleverna rätt till de resor som krävs för utbildningen. I båda skolformerna bedrivs under-

visning på ett fåtal ställen i landet vilket kräver långa resor för vissa elever. I specialskolan går dessutom elever som kan ha komplexa funktionsnedsättningar som t.ex. dövblindhet vilket ställer särskilt stora krav på elevresor. Elevresor är ofta en förutsättning för att kunna delta i undervisningen i specialskolan och sameskolan. Elever som vistas i landet utan tillstånd och som går i dessa skolformer bör därför ha rätt till elevresor på samma villkor som andra elever.

För elever som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), t.ex. elever i gymnasieskolan, ska kommunen i vissa fall svara för kostnader för elevresor enligt lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor. Ungdomar som vistas i landet utan tillstånd kommer dock inte att vara berättigade till studiehjälp och omfattas därmed inte heller av kommunens skyldighet att svara för vissa elevresor enligt den nämnda lagen.

5.5 Rätten till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola

Regeringens förslag: Rätten till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola för barn som vistas i landet utan tillstånd ska gälla om studierna påbörjas före 18 års ålder.

Förslagen i SOU 2007:34 och SOU 2010:5: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har kommenterat utredningarnas förslag. *Norrköpings* och *Partille kommuner* samt *Svenska Skolläkarföreningen* anser att asylsökande ungdomar och ungdomar som vistas i landet utan tillstånd ska ha samma rätt till undervisning som övriga ungdomar, dvs. att de ska kunna påbörja en utbildning i gymnasie- eller gymnasiesärskolan fram till det år de fyller 20 år.

Skälen för regeringens förslag: Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska vara öppen för ungdomar som påbörjar sin utbildning senast det år de fyller 20 år. Asylsökande ungdomar har enligt 29 kap. 3 § skollagen dock rätt till utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan endast om de har påbörjat utbildningen före 18 års ålder. Regeringen har i propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165 s. 592) gjort bedömningen att en sådan begränsning i rätten till utbildning är lämplig och att den är förenlig med barnkonventionen.

Rätten till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd bör inte vara mer omfattande än den rätt som ges asylsökande barn och ungdomar. Därför föreslår regeringen att ungdomar som vistas i landet utan tillstånd ska ha rätt till utbildning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan på samma villkor som barn och ungdomar bosatta i landet, förutsatt att utbildningen påbörjas före 18 års ålder. I övrigt ska samma regler för mottagande och antagning till gymnasieskolan och gymnasiesärskolan gälla som för ungdomar bosatta i landet.

I de flesta fall kommer ungdomar som vistas i landet utan tillstånd att sakna tillräckliga kunskaper i svenska för att vara behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. I sådana fall ska de erbjudas en plats på språkintröduktion som är ett intröduktionsprogram i gymnasieskolan. Även nyanlända ungdomar kan i vissa fall ha kunskaper i svenska på en nivå som motsvarar den som krävs för behörighet. Om eleven har tillräckliga kunskaper i svenska men av någon annan anledning är obehörig till ett nationellt program, ska erbjudandet i stället avse utbildning inom ett annat intröduktionsprogram. Det är enligt regeringen angeläget att ungdomarna tas emot i ett lämpligt program så snart som möjligt.

5.6 Undervisning med hänsyn till barnets behov och förutsättningar

Regeringens bedömning: Det är inte nödvändigt att särskilt reglera att undervisning för barn som vistas i landet utan tillstånd ska bedrivas med hänsyn till barnets behov och förutsättningar.

Förslagen i SOU 2007:34 och SOU 2010:5: Utredningarna anser att det ibland kan vara motiverat att undanta de aktuella barnen från vissa bestämmelser i skolförfattningarna och föreslår därför att det särskilt ska regleras att undervisningen för barn som vistas i landet utan tillstånd ska bedrivas med hänsyn till det enskilda barnets behov och förutsättningar.

Remissinstanserna: *Statens skolverk* och *Statens skolinspektion* anser att det i motivtexten behöver tydliggöras i vilka situationer avvikelser får göras från skollagen och övriga författningar. Som förslaget är formulerat är det enligt myndigheterna en mycket öppen skrivning som riskerar att lämna ett alltför stort utrymme för godtyckliga bedömningar i det enskilda fallet. *Diskrimineringsombudsmannen* anser inte att det bör införas något undantag från rätten till stöd i skolarbetet för barn som vistas i landet utan tillstånd.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningarna har föreslagit att undervisningen för de aktuella barnen ska bedrivas med hänsyn till det enskilda barnets behov och förutsättningar och att detta ska författningsregleras. Förslaget innebär en möjlighet för skolan att frångå vissa bestämmelser i skolförfattningarna, t.ex. bestämmelser om sådana stödinsatser som kräver omfattande och tidskrävande utredningar. En motsvarande reglering fanns tidigare när det gäller undervisning för asylsökande barn i förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl. Denna förordning upphörde emellertid att gälla i samband med att den nya skollagen började tillämpas den 1 juli 2011 eftersom en reglering avseende asylsökande barn har införts i 29 kap. skollagen. Skollagen innehåller dock inte någon motsvarighet till bestämmelsen om att undervisningen för asylsökande barn ska bedrivas med hänsyn till det enskilda barnets behov och förutsättningar. Enligt 1 kap. 4 § skollagen ska i stället hänsyn tas till barns och elevers olika behov i all utbildning.

Utredningarnas förslag kan leda till att rätten till utbildning begränsas på ett sätt som inte avsetts, t.ex. genom att eleverna inte ges undervisning i alla ämnen eller att skolan inte ger elever särskilt stöd i den utsträckning som krävs. Regeringen bedömer därför att utredningarnas förslag inte bör genomföras.

6 Sekretess och skyldighet att lämna uppgifter

6.1 Bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt

Regeringens bedömning: Förslaget om rätt till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd medför inte något behov av ändringar i offentlighets- och sekretesslagen eller i skollagens bestämmelser om tystnadsplikt.

Bedömningarna i SOU 2007:34 och SOU 2010:5: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Riksdagens ombudsmän* och *Justitiekanslern* har inte anfört några invändningar mot bedömningen att befintliga sekretessbestämmelser på förskole- och skolområdet även omfattar uppgifter om barn som vistas i landet utan tillstånd. *Kammarrätten i Stockholm*, *Länsstyrelsen i Skåne län* och dåvarande *Myndigheten för skolutveckling* instämmer i bedömningen. *Statens skolverk* anser att det varken är önskvärt eller nödvändigt att införa särskilda sekretessbestämmelser för den aktuella gruppen barn. *Statens skolinspektion* tar särskilt upp bestämmelsen om att sekretess under vissa förutsättningar gäller för uppgift om enskilds identitet och adress m.m. på skolområdet. Inspektionen anser att det är av största vikt att skolorna har rutiner för hur uppgifter om personliga förhållanden hanteras avseende elever som vistas i landet utan tillstånd. Inspektionen anser vidare att det kan finnas ett behov av allmänna råd eller nationella riktlinjer för att stödja skolhuvudmännen i en korrekt tillämpning av bestämmelsen. *Lärarnas Riksförbund* anser att det finns ett sådant behov. *Barnombudsmannen* och *Riksförbundet Barnens Rätt i Samhället (BRIS)* delar utredningarnas bedömning att sekretessregleringen inte behöver ändras, men anser att det bör tydliggöras att det faktum att barnet lever gömt ska vara en sådan omständighet som talar för att barnet och dess närstående lider men om uppgiften lämnas ut. *Barnombudsmannen* anser vidare att tystnadspliktsregleringen avseende fristående skolor bör ändras så att den omfattar uppgift om barnens personliga förhållanden.

Svenska Barnläkarföreningen anser att det är nödvändigt med klarare regler för sekretessen. Om lagtexten ska bibehållas intakt anser föreningen att det krävs att råd och rekommendationer utarbetas till skolorna.

Lunds universitet påpekar att rådande reglering rörande skolsekretessen innebär att uppgifter om gömda barns personuppgifter kan komma att

lämnas ut på ett för föräldrarna oförutsebart sätt. Detta kan enligt universitetet innebära att föräldrar i praktiken inte kommer att utnyttja rätten till utbildning för barnen. Med anledning av detta finns skäl att överväga att införa en särskilt utformad sekretessbestämmelse rörande personuppgifter om gömda barn.

Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Amnesty international, Caritas och Sveriges kristna råd anser att när det rör ett barn som håller sig undan verkställighet kan man dra en generell slutsats att utlämnande av personuppgifter till en annan myndighet innebär en risk för men för barnet eller barnets närstående. Uppgifterna bör enligt dessa remissinstanser skyddas med omvänt skaderekvisit, dvs. det bör finnas en presumtion för sekretess. Även *Rädda barnen* anser att sekretessregleringen bör ändras. Nämnade föreningar anser vidare att regleringen om tystnadsplikt bör ändras så att barnen får samma skydd oavsett om verksamheten bedrivs av en enskild eller offentlig huvudman.

Skälen för regeringens bedömning

Sekretess för uppgifter om en enskilds identitet, adress m.m.

Bestämmelser om sekretess på skolans område finns i 23 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Enligt 23 kap. 2 § OSL gäller sekretess i förskoleklassen, grundskolan, grundskolskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasieskolan för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs (23 kap. 2 § tredje stycket OSL). Denna bestämmelse är försedd med ett rakt skaderekvisit, dvs. presumtionen är att uppgifterna är offentliga.

Vid tillämpning av ett rakt skaderekvisit behöver frågan om sekretess gäller i första hand inte knytas till en bedömning i det enskilda fallet. Avgörande är i stället om uppgiften är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Om uppgiften genomsnittligt sett måste betraktas som harmlös faller den normalt utanför sekretessen och om den typiskt sett är känslig omfattas den normalt av sekretess. Genom att avgörande betydelse som regel tillmäts arten av den uppgift som efterfrågas vinner man den fördelen att man sällan behöver frångå den till offentlighetsprincipen hörande grundsatsen att den som begär ut en uppgift inte ska behöva legitimera sig och tala om varför hon eller han vill ta del av en viss uppgift (prop. 1979/80:2 Del A s. 80 f.).

Adressuppgifter är uppgifter som i regel betraktas som harmlösa uppgifter. Sådana uppgifter är därför normalt sett offentliga vid tillämpning av ett rakt skaderekvisit. Enligt 23 kap. 2 § tredje stycket OSL ställs extra höga krav för att bl.a. en adressuppgift ska få hemlighållas. Som framgår ovan krävs att det av *särskild anledning* kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan antas lida men för att identitetsuppgifter, adressuppgifter, andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden ska kunna hemlighållas. Enligt för-

arbetena kan denna bestämmelse sägas utvidga den sekretess som gäller inom folkbokföringen till grundskolan och gymnasieskolan. Bakgrunden till att bestämmelsen infördes var att eleverna inte ansågs ha ett tillräckligt skydd mot personförföljelse och andra former av trakasserier. Enligt förarbetena ska sekretesskyddet i första hand inriktas på personer som på förhand kan sägas ha behov av skydd (prop. 1997/98:9 s. 39 och 117). Bestämmelser om sekretess gäller inte bara i förhållande till allmänheten utan även mellan myndigheter (8 kap. 1 § OSL). I förarbetena till den tidigare sekretesslagen (1980:100) anges att det är ofrånkomligt att detta medför att även helt rättsenliga åtgärder ibland får bedömas som men. Som exempel nämns att någon blir föremål för framgångsrika indrivningsåtgärder eller att någon blir satt i fängelse (prop. 1979/80:2 Del A s. 83). Båda utredningarna har gjort bedömningen att det förhållandet att skolan känner till att en elev håller sig undan verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning kan utgöra en sådan särskild anledning som enligt 23 kap. 2 § tredje stycket OSL innebär att det kan antas att eleven eller någon närstående till denne lider men om uppgifter var han eller hon uppehåller sig röjs. Regeringen delar denna bedömning. För att sekretessen ska bli tillämplig krävs dock att personalen på något sätt har fått kännedom om att en sådan särskild anledning föreligger, t.ex. genom upplysningar från eleven och dennes anhöriga (jfr prop. 1997/98:9 s. 40).

Vissa remissinstanser, däribland *Lunds universitet*, har föreslagit att det ska införas en särskilt utformad sekretessbestämmelse som tar sikte på nu aktuella barn. Det har även framförts att sekretessen bör gälla med ett omvänt skaderekvisit. I betänkandet SOU 2007:34 anförs att det med hänsyn till hur sekretesslagen är uppbyggd framstår som främmande att införa särskilda sekretessbestämmelser för just dessa barn. Sekretesslagen har sedan betänkandet lämnats ersatts av offentlighets- och sekretesslagen. I betänkandet SOU 2010:5 görs dock motsvarande bedömning i förhållande till sistnämnda lag.

När det gäller frågan om sekretessregleringens systematik kan det inledningsvis konstateras att sekretessbestämmelsen i 23 kap. 2 § tredje stycket OSL omfattar uppgift om ”en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden”. Sekretessbestämmelser till skydd för enskilda utformas regelmässigt så att de tar sikte på ”en enskilds” personliga förhållanden (jfr 2 kap. 2 § första stycket 6 tryckfrihetsförordningen [TF]). Med ”enskild” avses i TF och OSL enskilda fysiska och juridiska personer. Utlänning är enligt 14 kap. 5 § TF likställd med svensk medborgare om inte annat följer av TF eller annan lag. Endast i undantagsfall används mer preciserade formuleringar än ”enskild” när det gäller att skydda enskildas personliga förhållanden. Så har bl.a. skett i vissa fall när en sekretessbestämmelse ska reglera en situation när även offentliganställda är att anse som enskilda. En sådan distinktion har gjorts i 23 kap. OSL där föremålet för sekretessen i 23 kap. 1–7 §§ är ”enskild”, medan föremålet för sekretessen i 23 kap. 7 a och b §§ är ”den legitimerade”, varmed avses t.ex. en legitimerad lärare eller förskolelärare. Det följer således av såväl TF som offentlighets- och sekretesslagens systematik att begreppet ”enskild” i 23 kap. 2 § tredje stycket OSL samt i övriga relevanta sekretessbestämmelser i det kapitlet omfattar såväl barn som är bosatta i Sverige som barn som

vistas här utan tillstånd. Regeringen delar utredningarnas uppfattning att det med hänsyn till denna systematik framstår som främmande att införa en bestämmelse som enbart tar sikte på en viss kategori av barn, i vart fall om det inte finns starka sakliga skäl att särreglera skyddet för dem. Ett sådant skäl skulle kunna vara att olika kategorier av barn har behov av olika starkt sekretesskydd. Regeringen anser dock, i likhet med båda utredningarna, att barn som vistas i landet utan tillstånd varken bör ha ett starkare eller svagare sekretesskydd än barn som utsätts för personförföljelse av t.ex. någon nära anhörig.

Mot denna bakgrund delar regeringen utredningarnas uppfattning att någon ändring i offentlighets- och sekretesslagen inte bör göras.

När det gäller frågan om ett eventuellt utlämnande av uppgifter som omfattas av sekretess till privata entreprenörer i samband med skolskjuts kan en jämförelse göras med JO 1982/83 s. 238. I ärendet hade en myndighet under återopande av bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i dåvarande 1 kap. 5 § sekretesslagen (nuvarande 10 kap. 2 § OSL) lämnat ut uppgifter som omfattades av sekretess till ett privat organ enligt ett avtal som innehöll tystnadspliktsklausuler. Enligt nämnda bestämmelse hindrar sekretess inte att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. JO ansåg att förfarandet var lagligt under förutsättning att utlämnandet verkligen var nödvändigt. JO gjorde vidare vissa överväganden avseende lämpligheten i förfarandet.

Regler om tystnadsplikt i enskilt bedriven verksamhet

Offentlighetsprincipen är inte tillämplig på sådan enskilt bedriven verksamhet som omfattas av skollagen. Därmed är inte heller sekretessregleringen tillämplig på sådan verksamhet. Det finns däremot bestämmelser om tystnadsplikt för enskilt bedriven verksamhet i skollagen.

Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivit fritidshem eller enskilt bedriven förskoleklass eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap. skollagen får enligt 29 kap. 14 § första stycket samma lag inte obehörigen röja vad han eller hon därvid fått veta om en enskilds personliga förhållanden. Enligt samma paragrafs andra stycke har den som är eller har varit verksam i annan enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen, t.ex. grundskola eller gymnasieskola, endast tystnadsplikt i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskilt elevstödjanverksamhet i övrigt eller i ärenden om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Denna reglering, som motsvarar vad som tidigare gällde enligt 1985 års skollag, innehåller således inga bestämmelser om sekretess till skydd för enskilds identitet, adress m.m. motsvarande 23 kap. 2 § tredje stycket OSL. Bestämmelserna om tystnadsplikt i skollagen har setts över i betänkandet Skolans dokument – insyn och sekretess (SOU 2011:58). Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

I betänkandet SOU 2007:34 anförs att eftersom enskilt bedrivna verksamheter inte är myndigheter innebär tystnadspliktregleringen inte någon konflikt mellan olika myndigheters intressen. Av detta skäl anser

utredningen att tystnadspliktsregleringen inte behöver ändras med anledning av förslaget att även barn som vistas i landet utan tillstånd ska få rätt till utbildning. Regeringen konstaterar därutöver att även om tystnadsplikten i 29 kap. 14 § andra stycket skollagen inte är lika omfattande som den tystnadsplikt som följer av paragrafens första stycke så är inte heller offentlighetsprincipen tillämplig i sådan verksamhet. Någon skyldighet för personal i sådan verksamhet att lämna ut uppgifter till polisen finns således inte.

Sammantaget anser regeringen att det i vart fall för närvarande inte behöver göras några ändringar i bestämmelserna om tystnadsplikt i skollagen. Regeringen avser att återkomma till frågan i samband med behandlingen av betänkandet SOU 2011:58.

6.2 Skolans och socialnämndens underrättelseskyldighet

Regeringens bedömning: Den skyldighet som socialnämnden och styrelsen för utbildning vid grundskola eller gymnasieskola har enligt utlänningsförordningen att underrätta polismyndigheten om en utlämning bör upphävas.

Förslaget i SOU 2010:5: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av kommuner och frivilligorganisationer tillstyrker utredningens förslag. Flera myndigheter stödjer också förslaget, även om de flesta myndigheter avstått från att lämna synpunkter på förslaget. Bland statliga myndigheter får förslaget stöd av *Socialstyrelsen*, *Barnombudsmannen*, *Länsstyrelserna i Dalarnas och Uppsala län*, *Statens skolverk*, *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, *Örebro universitet* och *Diskrimineringsombudsmannen*. Ett avskaffande av underrättelseskyldigheten ses som en förutsättning för att barnen i praktiken ska våga utnyttja rätten till utbildning.

Förvaltningsrätten i Stockholm, *Rikspolisstyrelsen* och *Migrationsverket* avstyrker förslaget. *Förvaltningsrätten i Stockholm* framhåller att underrättelseskyldigheten är ett sätt att upprätthålla den inre utlänningskontrollen. Skyldigheten kan enligt domstolen också ses som ett medel att värna asylrätten.

Rikspolisstyrelsen anser att samhället behöver ha kännedom om utlämningar som befinner sig i landet utan tillstånd för att kunna se till att dessa skaffar sig de tillstånd som behövs eller för att verkställa avvisnings- eller utvisningsbeslut. Det faktum att skolan och socialnämnden inte alltid efterlever bestämmelsen om underrättelseskyldighet är inte ett skäl för att ta bort den. Det bör i stället vidtas åtgärder för att dessa myndigheter faktiskt ska tillämpa bestämmelserna som får betraktas som viktiga för den inre utlänningskontrollen.

Även *Migrationsverket* anser att förslaget försvårar den inre utlänningskontrollen. Det minskar bl.a. Sveriges möjligheter att upptäcka och snabbt agera för att hjälpa barn som olovligt har förts till eller hålls kvar i ett annat land än det land i vilket de har sin hemvist. De barn som

saknar rätt att vistas i landet bör även ges möjlighet att snarast möjligt återvända till hemlandet eller det land barnet kom ifrån för att där återuppta sin utbildning. Svenska myndigheter bör därför samverka för att förkorta studieavbrottet. Även detta talar enligt Migrationsverkets mening för att underrättelseskyldigheten bör kvarstå.

Skälen för regeringens bedömning

Skyldigheten att lämna uppgifter

Som framgår av avsnitt 6.1 gäller sekretess även mellan myndigheter. Så är emellertid inte fallet om en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig (3 kap. 1 § och 8 kap. 1 § OSL). Sådana bestämmelser finns bl.a. i 10 kap. OSL. Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

Enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen (2006:97) har bl.a. socialnämnden och styrelsen för utbildning vid grundskola och gymnasieskola skyldighet att utan någon föregående begäran lämna uppgifter till polismyndigheten om en utlännings fullständiga namn, födelsedatum, medborgarskap och bostadsadress. Socialnämnden ska lämna sådana uppgifter när nämnden första gången vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst som angår utlännings. Styrelsen för utbildningen ska lämna sådana uppgifter när utlännings första gången skrivs in i grundskolan eller tas in i gymnasieskolan. Uppgifter behöver inte lämnas om personer som har sökt uppehållstillstånd i Sverige eller som är undantagna från skyldigheten att ha uppehållstillstånd.

Begreppet styrelsen för utbildning har sitt ursprung i 1985 års skollag. I den nya skollagen (2010:800) motsvaras begreppet av de nämnder som fullgör kommunens uppgifter som huvudman inom skolväsendet (2 kap. 2 § skollagen). Begreppet styrelse för utbildning omfattar således inte enskilda huvudmän för utbildning inom skolväsendet.

Enligt betänkandet SOU 2010:5 är bestämmelsen i 7 kap. 1 § utlänningsförordningen oklar och kan bl.a. tolkas som att underrättelseskyldigheten endast gäller beträffande personer som aldrig har ansökt om uppehållstillstånd. Enligt utredningen förordar bl.a. Rikspolisstyrelsen denna tolkning. En sådan tolkning innebär att underrättelseskyldigheten inte omfattar uppgifter om barn som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning utan endast uppgifter om barn som aldrig har sökt uppehållstillstånd.

Underrättelseskyldigheten bör avskaffas

Regeringens förslag i avsnitt 5.1 innebär att skolor kommer att få kännedom om barn som vistas i landet utan tillstånd. Personal inom myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom, t.ex. skolpersonal, är enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Förslaget medför således att även socialnämnden kan få kännedom om att barn vistas i landet utan tillstånd.

Underrättelseskyldigheten i förhållande till polisen enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen utgör en del av den inre utlänningskontrollen. Enligt utredningen kan skyldigheten också ses som ett medel att värna asylrätten. Det kan enligt utredningen finnas personer i målgruppen vars familjer utsätts för press från t.ex. arbetsgivare att inte ge sig till känna hos myndigheter, t.ex. hos Migrationsverket trots att det kanske föreligger asylskäl. För dessa personer kan det vara till deras fördel att skolan tar ansvar för att de verkligen ansöker om uppehållstillstånd.

Det finns dock en risk att en bibehållen underrättelseskyldighet medför att barn som vistas i landet utan tillstånd och deras föräldrar i praktiken inte vågar utnyttja den i avsnitt 5.1 föreslagna rätten till utbildning. Det finns även en risk att barn som trots allt skulle utnyttja rätten till utbildning, inte skulle våga uppge korrekta kontaktuppgifter till skolpersonalen eftersom uppgifterna då kommer att lämnas ut till polismyndigheten. Underrättelseskyldigheten försvårar därmed att det skapas en förtroendefull relation mellan å ena sidan barnen och deras föräldrar och å andra sidan skolpersonalen. En skyldighet för socialnämnden att på eget initiativ underrätta polismyndigheten så fort man får kännedom om en utlänningsbeslut, kan också påverka skolpersonalens benägenhet att göra en anmälan till socialnämnden när man misstänker att ett barn som vistas i landet utan tillstånd riskerar att fara illa.

Utredningen har vidare konstaterat att dagens bestämmelser om underrättelseskyldighet för skola och socialnämnd i utlänningsförordningen är otydliga. Så som bestämmelserna har tolkats av t.ex. *Rikspolisstyrelsen* skulle underrättelseskyldigheten omfatta uppgifter om barn som aldrig har sökt uppehållstillstånd, medan den inte gäller uppgifter om barn som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning. Regeringen delar utredningens uppfattning att det varken är rimligt eller önskvärt att bestämmelserna slår så olika mot barn som av olika orsaker vistas i landet utan tillstånd.

Vad som anförts ovan talar för att underrättelseskyldigheten bör upphävas. Ett sådant upphävande innebär visserligen att den inre utlänningskontrollen i formell mening försvagas. Detta ska dock ställas mot värdet av att de aktuella barnen i praktiken vågar utnyttja rätten till utbildning. Som utredningen har visat tillämpas vidare bestämmelsen om underrättelseskyldighet i dag mycket sällan.

Mot denna bakgrund delar regeringen utredningens bedömning om att underrättelseskyldigheten i utlänningsförordningen bör upphävas.

6.3 Socialnämndens uppgiftsskyldighet

Regeringens bedömning: Den skyldighet som socialnämnden har enligt utlänningslagen att på begäran lämna ut sådana uppgifter om en utlännings personliga förhållanden som behövs för att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning till en polismyndighet, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, en migrationsdomstol, Migrationsöverdomstolen eller regeringen bör inte ändras.

Bedömningen i SOU 2010:5: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstansernas synpunkter: *Statens skolverk, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen, Borlänge, Malmö och Umeå kommuner, Svenska kyrkan och Sveriges Skolkuratorers förening* tillstyrker utredningens bedömning att bestämmelsen om socialnämndens uppgiftsskyldighet bör gälla oförändrad. *Diskrimineringsombudsmannen* instämmer i utredningens bedömning att det i dagsläget inte finns tillräckligt som talar för att denna bestämmelse skulle ha en negativ inverkan på målgruppens benägenhet att våga utnyttja sin rätt till utbildning. *Svenska kyrkans* bedömning är att de avvägningar som utredningen gör vad gäller underrättelseskyldighet, uppgiftsskyldighet och sekretess är rimliga.

Rikspolisstyrelsen anser att dagens bestämmelser om uppgiftsskyldighet i utlänningslagen inte är tillräckliga för att uppfylla polisens behov av information. Vidare konstaterar Rikspolisstyrelsen att det inte finns någon motsvarande uppgiftsskyldighet för utbildningsanordnare.

Borås, Botkyrka och Stockholms kommuner ser problem med utredningens förslag och anser att socialnämndens uppgiftsskyldighet bör ses över ytterligare. *Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Örebro universitet, Jönköpings kommun* och en majoritet av frivilligorganisationerna avstyrker utredningens förslag. Som skäl för detta anges bl.a. att om dagens bestämmelser om socialnämndens uppgiftsskyldighet kvarstår så kan det innebära att personal inom skolan kan känna tvekan att fullgöra sin anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen. *Svenska barnläkarföreningen* menar att en kvarstående uppgiftsskyldighet kan leda till att tröskeln för att anmäla misstanke om att barn far illa enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen höjs för dessa barn så att de även fortsättningsvis inte anmäls på samma grundval som andra barn. Detta riskerar enligt föreningen att få till följd att vi i praktiken accepterar att barn som vistas i landet utan tillstånd får fara mer illa i Sverige än andra barn, utan åtgärd eller ingripande från samhället.

Socialstyrelsen anser att effekterna av socialnämndens uppgiftsskyldighet behöver utredas ytterligare och ur ett perspektiv som inte i första hand gäller tillgång till utbildning.

Statens skolinspektion konstaterar att uppgiftsskyldigheten enligt utlänningslagen innebär att uppgifter om personliga förhållanden som behövs för att avgöra ett ärende om uppehållstillstånd eller att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning m.m. ska lämnas ut på begäran av vissa uppräknade myndigheter. Av det följer att personer som aldrig har gett sig till känna för svenska myndigheter eller personer vars avslagsbeslut är preskriberade inte omfattas av uppgiftsskyldigheten. En förutsättning för en korrekt tillämpning av bestämmelserna är därför att socialnämnden har fungerande rutiner och kunskap om att olika reglering gäller beroende på i vilken situation personen befinner sig.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen ska socialnämnden lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden till en polismyndighet, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, en migrationsdomstol, Migrationsöverdomstolen eller regeringen om instansen begär det och om uppgifterna behövs för att t.ex. avgöra ett ärende om uppehållstillstånd, avgöra ett ärende om tredjelandsmed-

borgares ställning som varaktigt bosatt i Sverige, eller för att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning. Bestämmelsen i utlänningslagen är alltså en sådan sekretessbrytande bestämmelse som avses i 10 kap. 28 § OSL.

Som nämnts i avsnitt 6.2 kan socialnämnden få uppgifter om barn som vistas i landet utan tillstånd genom skyldigheten för personal i t.ex. förskola och skola att göra anmälan till socialnämnden enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen. Även om socialnämnden bedömer att en sådan uppgift omfattas av sekretess är nämnden enligt utlänningslagen skyldig att på begäran lämna ut uppgiften till bl.a. polisen.

I betänkandet SOU 2010:5 görs bedömningen att den oro och tveksamhet som personal i skola och förskola kan känna inför att anmäla missförhållanden till socialnämnden mot bakgrund av nämndens uppgiftsskyldighet enligt utlänningslagen, inte kan anses utgöra ett tillräckligt skäl för att inskränka uppgiftsskyldigheten. Om det finns anledning att misstänka att ett barn far illa, oavsett dess livssituation i övrigt, får andra hänsynstaganden enligt utredningen stå tillbaka. Utredningen har inte heller funnit något säkert underlag för att det skulle finnas ett samband mellan å ena sidan bestämmelserna om anmälningsplikt i socialtjänstlagen och socialnämndens uppgiftsskyldighet enligt utlänningslagen och, å andra sidan, att barn som vistas i landet utan tillstånd avhåller sig från att delta i utbildning. Regeringen delar utredningens bedömning. Uppgiftsskyldighet innebär endast en skyldighet för socialnämnden att under vissa förutsättningar och på en direkt förfrågan lämna ut uppgifter om en specifik person. Regeringen bedömer att den nuvarande uppgiftsskyldigheten inte kommer att inverka på vare sig barnens möjlighet till utbildning eller skolans benägenhet att göra en anmälan till socialnämnden om ett barn riskerar att fara illa. Därmed anser regeringen att socialnämndens uppgiftsskyldighet enligt utlänningslagen inte behöver ändras.

7 Polisens arbete

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några särskilda bestämmelser i lag eller förordning om polisens arbete med verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslut när det gäller barn som vistas i landet utan tillstånd.

Bedömningen i SOU 2007:24: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Bland de myndigheter och kommuner som yttrat sig i denna del är opinionen delad. En stor andel av remissinstanserna har dessutom valt att inte yttra sig i frågan.

Rikspolisstyrelsen tillstyrker utredningens bedömning att det inte bör införas regler som begränsar polisens verksamhet. Rikspolisstyrelsen framhåller att frågan mer handlar om hur polismyndigheterna ska agera när de får kännedom om att ett gömt barn går i skolan. Enligt Rikspolisstyrelsen ska självklart principerna om proportionalitet, behov

och hänsyn tillämpas. Dessutom har Rikspolisstyrelsen framfört vikten av att principen om att barnets bästa ska komma i främsta rummet och att denna princip ska prägla såväl polisens som andra myndigheters verksamhet.

Sveriges Kommuner och Landsting har förståelse för utredningens argumentation, men vill särskilt trycka på att ingripanden inte bör genomföras på förskolor och skolor under verksamhetstid. *Sveriges Skolledarförbund* anser att bedömningen att inte införa begräsningar för polisens arbete måste kunna omprövas om hämtningar i eller i närheten av skolor börjar förekomma.

Flera remissinstanser är tveksamma till utredningens förslag. Å ena sidan har man förståelse för utredningens argumentation, men menar att det ändå är viktigt att skolan upplevs som en trygg miljö för de aktuella barnen. Bland dessa instanser finns dåvarande *Myndigheten för skolutveckling*, *Svenska kyrkan* och *Svensk Islamisk Samling*. *Socialstyrelsen* tar inte ställning i sak, men menar att den praxis som utredningen redovisar torde kunna sägas vila på osäker grund. *Svenska Barnläkarföreningen* anför att föreningens erfarenhet är, så som sägs i utredningen, att polisen under senare år som regel avstått från ingripanden i anslutning till förskola och skola. I flera kommuner finns enligt föreningen ett utmärkt och förtroendefullt samarbete mellan förskola, skola, socialtjänst och polis kring familjer som lever gömda, där samtliga de principer som redovisats av utredningen beaktas. Däremot finns det enligt föreningen ett flertal tidigare erfarenheter, och ett fåtal av färskare datum, av att polisingripanden inte genomförts enligt nämnda principer.

Ett stort antal remissinstanser anser att polisens arbete bör begränsas. Detta framförs av *Barnombudsmannen*, *Länsstyrelserna i Dalarnas och Skåne län*, *Sameskolstyrelsen*, *Örebro universitet*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Läraryrket*, *TCO*, *UNICEF Sverige* samt *Göteborgs*, *Norrköpings*, *Partille* och *Västerås kommuner*. Dessutom återfinns i stort sett samtliga frivilligorganisationer i denna grupp, t.ex. *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar*, *Amnesty International*, *Svenska röda korset*, *Rädda barnen* och *Sveriges Kristna Råd*. Utan ett förbud för polisen att hämta barn som ska avvisas eller utvisas, i skolan eller förskolan, kommer barnen enligt dessa remissinstanser i praktiken inte att kunna utnyttja sin rätt till utbildning. Flera instanser framför också att det borde vara förbjudet för polisen att eftersöka barn som ska avvisas eller utvisas på väg till och från skolan eller förskolan.

Skälen för regeringens bedömning: För att de berörda barnen och deras föräldrar i praktiken ska våga utnyttja rätten till utbildning, behöver de känna sig trygga med att polisen inte kommer att ingripa mot barnen i skolan. En god lärmiljö kräver också att barnen kan känna sig trygga i skolan. I avsnitt 6.2 har därför regeringen gjort bedömningen att den underrättelseskyldighet i förhållande till polisen som enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen åvilar de kommunala huvudmännen för utbildning inom skolväsendet och socialnämnden bör upphävas. Polisen kan dock på annat sätt få kännedom om att ett barn som vistas tillfälligt i landet går i en viss skola.

Det finns ingenting som formellt hindrar polisen från att hämta barn som ska avvisas eller utvisas i skolor. Enligt 8 § polislagen (1984:387) ska emellertid en polisman som har i uppgift att verkställa en tjänste-

uppgift ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Måste tvång tillgripas, ska detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet ska uppnås. Detta har uttolkats i de s.k. behovs- och proportionalitetsprinciperna. Behovsprincipen innebär att polisen endast ska ingripa då det är nödvändigt för att den aktuella faran eller störningen ska kunna avvärjas eller undanröjas. Proportionalitetsprincipen innebär att om tvång måste tillgripas ska det endast göras i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet ska uppnås.

Utöver dessa principer ska polisen också iaktta särskild försiktighet vid ingripanden mot barn. Riksdagens ombudsmän (JO) har t.ex. uttalat sig om hämtning av barn till förhör och har därmed framfört att hämtning till förhör i brottsutredningar av personer under 18 år endast i undantagsfall bör utföras av uniformerad polis eller på något ställe där uppmärksamhet kan väckas. Vidare har JO uttalat att varken hämtning till förhör i brottsutredningar eller förhör i sådana utredningar bör förekomma i skolan annat än när mycket speciella skäl föreligger. JO har i detta sammanhang framhållit Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen samt påpekat att enligt 3.1 i konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ (JO 1996/97 s. 86, dnr 202-1995).

Enligt 20 § polislagen får polisen företa husrannsakan ”för att söka efter en person”. Detta har i praxis ansetts innebära att det ska vara en bestämd person som polisen söker efter. I praktiken innebär det att polisen inte får bereda sig tillträde till bostäder eller andra lokaler för att mera allmänt leta efter efterlysta personer. Polisen måste alltså veta vem de letar efter för att t.ex. bereda sig tillträde till en skola i syfte att söka efter en person.

Utredningen har gjort bedömningen att det i allmänhet torde innebära olägenheter både för det barn som är föremål för verkställighet som för övriga barn i verksamheten om polisen ingriper i en skola och att det därför måste finnas särskilt starka skäl för att polisen ska kunna hämta ett barn som ska avvisas eller utvisas där. *Rikspolisstyrelsen* har också lyft fram att polisen i sin verksamhet ska tillämpa såväl behovs-, proportionalitets- och hänsynsprincipen samt beakta barnets bästa enligt barnkonventionen.

Regeringen noterar att den reglering och praxis som finns när det gäller polisens arbete innebär en tydlig begränsning av polisens möjligheter att hämta barn i skolor. Regeringen noterar också att Rikspolisstyrelsen inom kort avser att besluta föreskrifter om arbetet med verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut.

Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att det inte behöver införas några särskilda bestämmelser i lag eller förordning för polisens arbete när det gäller barn som vistas i landet utan tillstånd. Regeringen avser dock att noga följa denna fråga. Om det visar sig att polisens arbete blir ett avgörande hinder för att barn som vistas i landet utan tillstånd ska få tillgång till utbildning, kommer regeringen att på nytt överväga om ytterligare reglering behöver införas.

8 Konsekvenser

8.1 Konsekvenser för barn

De barn som ingår i målgruppen för regeringens förslag ges rätt till utbildning som i sin tur innebär en möjlighet att komma ur isolering, inhämta samma kunskaper som andra barn och därmed förbereda sig för vuxenlivet, oavsett var de kommer att leva i framtiden. Förslagen medför utifrån det enskilda barnets synpunkt påtagliga fördelar.

8.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Principen om kommunalt självstyrelse gäller för all kommunal verksamhet, inklusive utbildningsverksamhet, som kommunen driver eller finansierar. Det står dock klart att utrymmet för den kommunala självstyrelsen inte är obegränsat. Det kan inom vissa områden finnas nationella krav på en enhetlig reglering som kan anses väga över den kommunala bestämmanderätten. Sådana krav på en enhetlig reglering finns inom utbildningsområdet och staten styr därför dessa verksamheter genom att sätta upp regler och mål i lagar och förordningar.

Sedan den 1 januari 2011 följer enligt 14 kap. 3 § regeringsformen, förkortad RF, att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den. I förarbetena anges att denna reglering innebär att riksdagen regelmässigt måste pröva kommunernas självstyrelseintressen när begränsningar av självstyrelsen övervägs (prop. 2009/10:80 s. 212). Vidare anges att proportionalitetsprövningen bör innefatta en skyldighet att undersöka om det ändamål som regleringen avser att tillgodose kan uppnås på ett för det kommunala självbestämmandet mindre ingripande sätt än det som föreslås.

I denna lagrådsremiss föreslår regeringen en utökad rätt till utbildning. Förslaget innebär därmed en inskränkning av kommunernas självbestämmanderätt och utgör därmed ett visst ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Regeringen anser dock att behovet av att utsträcka rätten till utbildning till barn som vistas i landet utan tillstånd väger tyngre än kommunernas självstyrelseintresse. Detta behov bedöms inte heller kunna tillgodoses på ett för det kommunala självbestämmandet mindre ingripande sätt. Regeringen anser därför att förslaget utgör ett proportionellt ingrepp i den kommunala självstyrelsen.

8.3 Konsekvenser för fristående huvudmän

En utgångspunkt för regleringen av skolväsendet är bl.a. en struktur som i så stor utsträckning som möjligt är gemensam för alla skol- och verksamhetsformer och alla huvudmän. Lika villkor ska så långt som möjligt

gälla oavsett huvudman. Detta har regeringen tidigare uttryckt i propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165).

Förslagen i denna lagrådsremiss innebär en rätt för barn som vistas i landet utan tillstånd att tas emot i fristående skolor och en möjlighet att tas emot i fristående förskoleklass på i huvudsak samma villkor som barn bosatta i landet. Förslaget kan innebära viss ökad administration för fristående huvudmän genom en skyldighet att pröva och ta emot nu aktuella barn. Antalet sådana barn bedöms dock som relativt litet. Förslaget bedöms heller inte medföra några administrativa eller organisatoriska konsekvenser i övrigt.

8.4 Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna rätten till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd innebär ökade kostnader för kommunerna i och med ett nytt åtagande att ge utbildning till dessa barn. Kommunerna kommer också att få ersätta fristående huvudmän för deras kostnader enligt gällande bestämmelser i skollagen. Därmed ska den kommunala finansieringsprincipen tillämpas.

Det är av naturliga skäl mycket svårt att uppskatta antalet personer som vistas i landet utan tillstånd. Antalet kan också förväntas variera år från år beroende på t.ex. invandringsströmmar och konjunkturen. Utifrån uppgifter från Migrationsverket och Rikspolisstyrelsen uppskattade Utredningen om skolgång m.m. för barn som vistas i landet utan tillstånd att 1 000–1 500 barn håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning. Det är dock ännu svårare att få fram uppgifter om antalet barn som aldrig har gett sig tillkänna för myndigheterna. Utifrån uppgifter från bl.a. Rädda barnen bedömde utredningen att det kunde röra sig om ytterligare 1 000–1 500 barn. Sammanlagt skulle det således finnas mellan 2 000 och 3 000 barn som vistas i landet utan tillstånd. Kostnadsberäkningarna i denna lagrådsremiss utgår från att förslaget totalt kan komma att omfatta 3 000 barn.

Det är dock inte troligt att alla dessa barn kommer att utnyttja rätten till utbildning. Kostnadsberäkningen bygger därför på ett antagande om att hälften av de aktuella barnen kan tänkas utnyttja rätten. Det kan jämföras med att omkring 60 procent av asylsökande barn utnyttjar rätten till utbildning (SOU 2009:19). Vidare bygger kostnadsberäkningen på att åldersfördelningen inom gruppen barn som vistas i landet utan tillstånd motsvarar åldersfördelningen inom gruppen asylsökande barn, dvs. att 7 procent är sexåringar och därmed berättigade till förskoleklass, 43 procent är i grundskoleålder och 8 procent är över 16 år och därmed kan förväntas få sin utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Slutligen har kostnaden beräknats utifrån de schablonbelopp som ligger till grund för den ersättning som lämnas för asylsökande barns utbildning. Denna ersättning lämnas utifrån schablonbelopp som regleras i förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Om beräkningarna görs utifrån dessa schablonbelopp och övriga

antaganden ovan innebär förslagen i denna lagrådsremiss en ökad kostnad för kommunerna på sammanlagt 50 miljoner kronor årligen.

Regeringen har mot denna bakgrund i Budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utgiftsområde 16) föreslagit att 25 miljoner kronor avsätts under 2013 för kommunernas kostnad för reformen samt beräknat att det från och med 2014 bör avsättas 50 miljoner kronor per år för detta ändamål.

8.5 Övriga konsekvenser

Som framgår av avsnitt 4 tillämpas i Sverige reglerad invandring. Det innebär att personer som lever och arbetar i landet ska ha tillstånd att göra detta. Om en person får ett avvisnings- eller utvisningsbeslut är det också viktigt att detta beslut faktiskt verkställs.

Förslagen i denna lagrådsremiss skulle kunna anses underlätta för personer att uppehålla sig i landet utan tillstånd. Genom att barnen ges rätt till utbildning kan de leva ett någorlunda normalt liv i Sverige, trots att de saknar tillstånd för sin vistelse här. En rätt till utbildning skulle möjligen också kunna innebära att fler personer lockas att söka sig till landet utan att ha sådant tillstånd.

Regeringen bedömer emellertid att förslagen i denna lagrådsremiss får små eller inga konsekvenser för antalet personer som vistas i landet utan tillstånd. De båda utredningar som ligger till grund för lagrådsremissen har kunnat konstatera att det inte finns något säkerställt samband mellan en ökad rätt att ta del av sociala förmåner och antalet personer som vistas i landet utan tillstånd. De eventuella konsekvenser som kan uppstå ska dessutom vägas mot de högst påtagliga fördelarna för de berörda barnen av att få tillgång till utbildning.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2013.

Regeringens bedömning: Ändringen i utlänningsförordningen bör träda i kraft samma datum.

Förslaget i SOU 2010:5: Utredningen har föreslagit att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 januari 2011.

Remissinstanserna: Det fåtal remissinstanser som yttrat sig om ikraftträdande anser att rätten till utbildning ska börja gälla så snart som möjligt.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Regeringen anser att bestämmelserna om den föreslagna rätten till utbildning bör träda i kraft så snart som möjligt. Samtidigt bör kommuner och övriga huvudmän få tillräckligt med tid för att förbereda mottagandet av nu aktuella barn i sin verksamhet. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2013.

Den ändring i utlänningsförordningen som föranleds av regeringens bedömning i denna lagrådsremiss bör träda i kraft samma datum.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

29 kap.

2 § Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första eller tredje stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716),

3. har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag till följd av EU-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer,

4. är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av 3, *eller*

5. *vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning.*

Begränsningar i rätten till utbildning för dem som avses i andra stycket följer av 3 §.

I paragrafen redogörs för vilka personer som vid tillämpning av skollagen ska anses vara bosatta i landet.

I *andra stycket* är den *femte punkten ny*. Den innebär att personer som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning vid tillämpningen av skollagen ska anses som bosatta i landet.

Personer som avses i den nya punkten är sådana personer som har haft rätt enligt författning att vistas här men för vilka denna rätt har upphört, t.ex. personer som enligt författning har haft rätt att vistas här under den tid som deras ansökan om uppehållstillstånd har prövats, och personer som tidigare har haft ett av myndighet beslutat tillstånd att vistas här men vars tillstånd har upphört. Som exempel på sistnämnda situation kan nämnas personer vars tidsbegränsade uppehållstillstånd har upphört men som ändå väljer att stanna kvar i landet. Det kan också vara fråga om personer som vistas här, men som aldrig har givit sig till känna för någon myndighet.

Av 7 kap. 2 § tredje stycket skollagen framgår att skolplikt inte gäller för barn som avses i 29 kap. 2 § andra stycket, men att de har rätt till samma utbildning som skolpliktiga barn.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.1.

3 § De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

I paragrafen anges vissa begränsningar i den rätt till utbildning som följer av bl.a. 7 kap. 2 § tredje stycket och 29 kap. 2 § andra stycket skollagen.

Av *tredje stycket* som är *nytt* framgår att personer som avses i 2 § andra stycket femte punkten, dvs. barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, endast har rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Rätten till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola gäller dock endast om utbildningen påbörjas före det att personen fyllt 18 år. Personer som omfattas av 2 § andra stycket femte punkten har alltså inte rätt till utbildning i förskola, fritidshem, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare. Som en följd av att de inte har rätt till utbildning i förskola eller fritidshem omfattas de inte heller av bestämmelserna om annan pedagogisk verksamhet i 25 kap. skollagen, t.ex. pedagogisk omsorg och öppen förskola, eftersom sådan verksamhet erbjuds i stället för eller som komplement till förskola eller fritidshem.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.1 och 5.5.

4 § En person som avses i 2 § andra stycket 1 ska anses som bosatt i Sverige även om ett beslut om avvisning eller utvisning har meddelats. Detta gäller fram till dess att personen lämnar Sverige.

För en person som håller sig undan så att ett beslut som avses i första stycket inte kan verkställas tillämpas bestämmelsen i 2 § andra stycket 5.

Paragrafen reglerar vad som gäller för personer för vilka det har meddelats ett beslut om avvisning eller utvisning.

I *andra stycket* som är *nytt* har det gjorts ett tillägg för att tydliggöra att när det gäller personer som håller sig undan verkställighet av ett sådant beslut som avses i första stycket, dvs. beslut om avvisning eller utvisning, tillämpas 2 § andra stycket femte punkten i fråga om rätt till utbildning. Detta innebär att personer som omfattas av paragrafens första stycke har rätt till utbildning som anges i 3 § första stycket medan personer som omfattas av paragrafens andra stycke endast har rätt till utbildning som anges i 3 § tredje stycket. Skillnaden är alltså att de sistnämnda inte har rätt till utbildning i förskola och fritidshem och inte heller omfattas av bestämmelserna om annan pedagogisk verksamhet i 25 kap. skollagen, t.ex. pedagogisk omsorg och öppen förskola, eftersom sådan verksamhet erbjuds i stället för eller som komplement till förskola eller fritidshem.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.1.

4 a § Bestämmelsen i 9 kap. 4 § andra stycket gäller inte i fråga om vårdnadshavare för barn som avses i 2 § andra stycket.

I paragrafen, som är *ny*, anges vissa begränsningar i kommunernas skyldighet att lämna information till vårdnadshavare m.m. när det gäller barn som avses i 2 § andra stycket femte punkten, dvs. barn som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning.

Den nya bestämmelsen innebär att hemkommunens skyldighet enligt 9 kap. 4 § andra stycket att informera vårdnadshavare om förskoleklassen och dess syfte samt att verka för barns deltagande i förskoleklassen inte gäller i fråga om barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning.

Bestämmelsen innebär att kommunen inte är skyldig att bedriva uppsökande verksamhet. Däremot är naturligtvis kommunala myndigheter skyldiga att besvara frågor om rättigheter och skyldigheter i det svenska skolväsendet från de barn och föräldrar som självmant ger sig till känna. Detta följer av myndigheternas serviceskyldighet enligt 4 § förvaltningslagen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.

Sammanfattning av betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34)

Uppdraget

Utredningens uppdrag var att utreda förutsättningarna för att reglera en rätt till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn och ungdomar som håller sig undan verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut. Man skulle se över vilka verksamheter och huvudmän som bör omfattas av en reglering. I uppdraget ingick bl.a. att utreda hur ett regelverk kan utformas och om det behövs ändringar i skol- och utlänningslagstiftningen eller i andra författningar som styr verksamheterna. Utredningen skulle också ta ställning till om ett sådant regelsystem är förenligt med tillämpliga sekretessbestämmelser och med bestämmelserna om underrättelse-, uppgifts- och anmälningsskyldighet till såväl polisen som socialtjänsten, eller om några författningsändringar kan behövas. I detta ingick att överväga om det behövs särskild reglering av polisens arbete med verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut. Uppdraget omfattade även en översyn av situationen för personalen i skolan och i övriga verksamheter. Slutligen skulle utredningen se över formerna för statens ersättning till kommunerna.

Målgruppen

Utredningen gör bedömningen att den personkategori som omfattas av uppdraget är personer under 18 år som har fått avslag på en ansökan om uppehållstillstånd i Sverige och som håller sig undan verkställighet av det till avslagsbeslutet fogade beslutet om avvisning eller utvisning. Uppdraget kunde däremot inte anses omfatta barn som kommit till Sverige utan att ansöka om uppehållstillstånd här (s.k. papperslösa barn), barn som tidigare har haft ett tillfälligt uppehållstillstånd för vilket tillståndstiden har löpt ut eller barn vars beslut om avvisning eller utvisning har upphört att gälla på grund av preskription.

Rätt till skolgång

Barn som omfattas av uppdraget ska enligt utredningen ha rätt till undervisning i samtliga skolformer inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom, dvs. i offentligt bedriven grundskola, förskoleklass, gymnasieskola, obligatorisk särskola, gymnasiesärskola, specialskola och sameskola. En förutsättning för rätten till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola är emellertid att utbildningen påbörjas före 18 års ålder. Barnen ska enligt utredningen inte omfattas av skolplikt. Vidare ska barnen ha rätt att delta i offentligt bedriven förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige.

Enligt förslaget ska barn i familjer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning inte ha rätt till utbildning i fristående skolor eller deltagande i enskilt bedrivna förskoleklass, förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg. Det ska dock inte finnas något hinder mot att barnen på frivillig väg tas emot i de enskilt bedrivna verksamheterna.

Offentlighet och sekretess

De nuvarande bestämmelserna om sekretess inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen utgör enligt utredningen ett relativt starkt skydd mot att uppgifter som kan identifiera barn i familjer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning eller deras närstående lämnas ut. Det finns enligt utredningen därför inte något behov av bestämmelser som ytterligare förstärker sekretessskyddet. Däremot anser utredningen att underrättelseskyldigheten enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen bör utredas ytterligare. Utredningen menar att det kan finnas anledning att ändra bestämmelsen så att det klart framgår att det inte finns någon skyldighet för styrelsen för grundskolan och gymnasieskolan att underrätta polismyndigheten när det gäller de barn som omfattas av utredningens direktiv.

Polisens arbete

Ett förbud för polisen att hämta barn i förskolor och skolor skulle enligt utredningens bedömning motverka verkställighets arbetet och innebära att myndigheter åläggs att verka i olika riktningar. Dessutom skulle ett sådant förbud medföra ett antal svårlösta gränsdragningsproblem. Utredningen bedömer därför att det inte bör införas något förbud för polisen att hämta barn som ska avvisas eller utvisas i förskolor eller skolor. De i polislagen (1984:387) reglerade principerna om behov, proportionalitet och hänsyn samt barnkonventionens princip om barnets bästa är enligt utredningens uppfattning tillräckliga för att tillse att verkställigheten sker på ett sätt som är förenligt med vad som är bäst för såväl det barn som skall avvisas eller utvisas som övriga barn i verksamheten.

Ersättning från staten till kommunerna

Utredningen föreslår att kommunerna kompenseras genom ett specialdestinerat statsbidrag. Bidragets totala storlek ska fastställas årligen av regeringen, varefter ersättning lämnas till kommunerna i förhållande till antalet asylsökande barn som vistas i respektive kommun. Utredningen föreslår att det närmare ansvaret för att besluta om och betala ut statsbidraget till kommunerna åläggs Migrationsverket.

Författningsförslag i betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34)

Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs att 2 a kap. 17 §, 2 b kap. 10 b § samt 9 kap. 6, 6 a, 7 b, 8 a, 8 c och 8 e §§ skollagen (1985:1100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2a kap. 17 §¹

Kommunen skall lämna bidrag till sådan enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg som

1. fått tillstånd enligt 14 §, och

2. är öppen för alla barn som har rätt till motsvarande offentliga verksamhet enligt 6–6 b, 8 a och 9 §§, med undantag dels för sådana barn som det skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter att ta emot för den enskilda verksamheten, dels för fall där kommunen medger undantag med anledning av verksamhetens särskilda karaktär.

Kommunen är inte skyldig att lämna bidrag om verksamheten innebär påtagliga negativa följder för motsvarande verksamhet i kommunen eller om den enskilda verksamheten tar ut avgifter som är oskäligt höga.

Bidraget skall lämnas med ett belopp per barn som inte oskäligt avviker från kommunens kostnad per barn i motsvarande verksamhet. Om ett barn har ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Kommunen kan lämna bidrag till annan enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg än som omfattas av första stycket, om verksamheten uppfyller de krav som anges i 3 § och avgifterna inte är oskäligt höga. Sådant bidrag bör lämnas med ett belopp per barn som inte oskäligt avviker från kommunens kostnad per barn i motsvarande verksamhet.

Bidrag enligt första och tredje stycket skall inte lämnas för ett barn som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

¹ Senaste lydelse 2006:1447.

Hemkommunen skall till en fristående skola som motsvarar grundskolan eller särskolan lämna bidrag för varje elev som deltar i utbildningen. Bidraget skall bestämmas med hänsyn till skolans åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna förskoleklassen.

Kommunen är dock inte skyldig att lämna bidrag för den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året eller för elev som tas emot före höstterminen det år eleven fyller sex år. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Bidrag enligt första stycket skall inte lämnas för en elev som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i första stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

9 kap.
6 §³

En godkänd fristående skola som motsvarar grundskolan skall av Statens skolverk förklaras berättigad till sådant bidrag som avses i tredje stycket. Förklaring skall dock inte lämnas, om skolans verksamhet skulle innebära påtagliga negativa följder för skolväsendet i den kommun där skolan är belägen eller skolan tar ut avgifter i strid med 7 §.

För att en nystartad skola skall ha rätt till bidrag gäller att skolan har ansökt om att bli godkänd före den 1 april kalenderåret innan skolan startar. Motsvarande gäller, om en skola har godkänts för utbildning för vissa årskurser och ansöker om att bli godkänd för ytterligare årskurser.

För varje elev som genomgår utbildning motsvarande den som ges i grundskolan lämnas bidrag av hemkommunen. Bidraget skall bestämmas med hänsyn till skolans åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Om en elev har ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Det som sägs i första–tredje styckena gäller inte de fristående styckena gäller inte de fristående

² Senaste lydelse 2006:1447.

³ Senaste lydelse 2006:1447.

skolor för vilka regeringen har beslutat om statsbidrag genom särskilda föreskrifter eller andra särskilda beslut och inte heller skolor, för vilka huvudmannen skriftligen har avstått från medeltilldelning. Kommunens skyldighet enligt tredje stycket gäller inte, om statsbidrag lämnas för en utlandssvensk elevs utbildning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i tredje stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

skolor för vilka regeringen har beslutat om statsbidrag genom särskilda föreskrifter eller andra särskilda beslut och inte heller skolor, för vilka huvudmannen skriftligen har avstått från medeltilldelning. Kommunens skyldighet enligt tredje stycket gäller inte, om statsbidrag lämnas för en utlandssvensk elevs utbildning.

Bidrag enligt tredje stycket skall inte lämnas för en elev som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i tredje stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

6 a §⁴

En godkänd fristående skola som motsvarar sarskolan skall av Statens skolverk förklaras berättigad till sådant bidrag som avses i tredje stycket. Förklaring skall dock inte lämnas, om skolans verksamhet skulle innebära påtagliga negativa följder för skolväsendet i den kommun där skolan är belägen eller skolan tar ut avgifter i strid med 7 §.

För att en nystartad skola skall ha rätt till bidrag gäller att skolan har ansökt om att bli godkänd före den 1 april kalenderåret innan skolan startar. Motsvarande gäller, om en skola har godkänts för utbildning för vissa årskurser och ansöker om att bli godkänd för ytterligare årskurser.

För varje elev som genomgår utbildning motsvarande den som ges i sarskolan lämnas bidrag av hemkommunen. Bidraget skall bestämmas med hänsyn till skolans åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna sarskolorna. Om en elev har ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Det som sägs i första–tredje styckena gäller inte de fristående

Det som sägs i första–tredje styckena gäller inte de fristående

⁴ Senaste lydelse 2006:1447.

Bilaga 2

skolor för vilka huvudmannen skriftligen har avstått från medelstilldelning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i tredje stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

skolor för vilka huvudmannen skriftligen har avstått från medelstilldelning.

Bidrag enligt tredje stycket skall inte lämnas för en elev som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i tredje stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

7 b §⁵

Eleven hemkommun skall lämna bidrag till den internationella skolan för en elev som genomgår sådan utbildning som avses i 7 a § från och med höstterminen det år eleven fyller 6 år om

1. eleven är folkbokförd i Sverige eller kommunen får särskilt statsbidrag för eleven, och
2. eleven
 - a) för en kortare tid är bosatt i Sverige,
 - b) har andra skäl att få utbildning i en internationell skola på grundskolenivå, eller
 - c) har mottagits med stöd av regeringens beslut enligt 5 § tredje stycket.

Bidraget skall bestämmas med hänsyn till skolans åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Om en elev har ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Bidrag enligt första och andra stycket skall inte lämnas för en elev som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

⁵ Senaste lydelse 2006:1447.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i andra stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en internationell skola på grundskolenivå.

Om inte kommunen och skolan kommit överens om annat, skall bidraget beräknas för ett bidragsår i sänder. Varje bidragsår börjar den 1 januari.

8 a §⁶

För varje elev som genomgår sådan utbildning som avses i 8 § lämnas bidrag av hemkommunen. Kommunens skyldighet gäller endast utbildning för sådana elever som hemkommunen var skyldig att erbjuda gymnasieutbildning vid den tidpunkt då utbildningen började.

Om utbildningen i bidragshänseende har hänförts till ett sådant nationellt program som elevens hemkommun anordnar, skall bidraget bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelningen av resurser till det programmet i de egna gymnasieskolorna. När bidraget bestäms skall hänsyn tas till den fristående skolans åtagande och elevens behov. Om en elev har ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

I andra fall än som avses i andra stycket, skall elevens hemkommun betala det belopp som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämt har föreskrivit. För en elev som har ett omfattande behov av särskilt stöd skall kommunen därutöver lämna ett extra bidrag. Kommunen är dock inte skyldig att lämna extra bidrag, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

För en elev som genomgår utbildning på ett individuellt program skall elevens hemkommun betala det belopp som överenskommit med skolan. När bidraget bestäms skall hänsyn tas till den fristående skolans åtagande och elevens behov.

Kommunens skyldighet att lämna bidrag till skolan gäller inte, om statsbidrag lämnas för en utlandssvensk elevs utbildning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i andra–fjärde styckena, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

Kommunens skyldighet att lämna bidrag till skolan gäller inte, om statsbidrag lämnas för en utlandssvensk elevs utbildning.

Bidrag enligt första–fjärde styckena skall inte lämnas för en elev som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur

⁶ Senaste lydelse 2006:1447.

Bilaga 2

kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i andra–fjärde styckena, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

8 c §⁷

För varje elev som genomgår sådan utbildning som avses i 8 b § lämnas bidrag av hemkommunen. Kommunens skyldighet gäller endast utbildning för sådana elever som hemkommunen var skyldig att erbjuda utbildning i gymnasiesärskolan vid den tidpunkt då utbildningen började.

Om den fristående skolan inte kommer överens om annat med elevernas hemkommuner, skall dessa betala det belopp som regeringen beslutat.

Bidrag enligt första och andra stycket skall inte lämnas för en elev som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i andra stycket, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en fristående skola.

8 e §⁸

Elevens hemkommun skall lämna bidrag till den internationella skolan för en elev som genomgår sådan utbildning som avses i 8 d § om

1. eleven är folkbokförd i Sverige eller kommunen får särskilt statsbidrag för eleven,
2. eleven antingen för en kortare tid är bosatt i Sverige eller har skäl att få utbildning i en internationell skola på gymnasienivå, och
3. hemkommunen var skyldig att erbjuda eleven gymnasieutbildning vid den tidpunkt då utbildningen började.

Bidraget enligt första stycket skall uppgå till det belopp som hemkommunen och den internationella skolan kommer överens om. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilket belopp som elevernas hemkommuner skall betala enligt första stycket om dessa och huvudmannen för den internationella skolan inte kommer överens om beloppet.

För en elev som har ett omfattande behov av särskilt stöd skall kommunen, utöver vad som följer av andra stycket, lämna ett extra bidrag. Bidraget skall motsvara huvudmannens kostnader för det extra

⁷ Senaste lydelse 2006:1447.

⁸ Senaste lydelse 2006:1447.

stödet under förutsättning att motsvarande kostnader skulle ha uppkommit om eleven gått i en av kommunen erbjuden gymnasieutbildning. Kommunen behöver dock inte lämna extra bidrag, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Bilaga 2

Bidrag enligt första–tredje styckena skall inte lämnas för en elev som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning som fattats enligt 8 kap. utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre lagstiftning inte kan verkställas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kommunens bidrag skall bestämmas i stället för det som anges i andra och tredje styckena, om statsbidrag lämnas till kommunen för en elev som har tagits emot i en internationell skola på gymnasienivå.

Om inte kommunen och huvudmannen har kommit överens om annat, skall bidraget beräknas för ett bidragsår i sänder. Varje bidragsår börjar den 1 januari.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Förslag till förordning om ändring i
gymnasieförordningen (1992:394)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 8 § gymnasieförordningen (1992:394) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

8 §⁹

Om en sådan sökande som avses i 7 § har tagits emot i gymnasieskolan skall bestämmelserna i 5 kap. 16 och 21 §§ skollagen (1985:1100) om elevers rätt att fullfölja sin utbildning respektive om kostnader gälla så länge eleven har rätt att vistas i landet.

Om en sådan sökande som avses i 7 § *första stycket* har tagits emot i gymnasieskolan skall bestämmelserna i 5 kap. 16 och 21 §§ skollagen (1985:1100) om elevers rätt att fullfölja sin utbildning respektive om kostnader gälla så länge eleven har rätt att vistas i landet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

⁹ Senaste lydelse 1999:844.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

dels att 2, 7 och 9 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i förordningen skall införas en ny paragraf, 5 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Om inte annat följer av 4 och 5 §§, skall barn som avses i 1 § anvisas plats i förskoleklassen och ha rätt att få utbildning i grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige.

Dessa barns rätt att få utbildning i grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan medför inte någon skolplikt.

Om inte annat följer av 4, 5 och 5 a §§, skall barn som avses i 1 § anvisas plats i förskoleklassen och ha rätt att få utbildning i grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige.

Kommunerna är inte skyldiga att söka upp barn som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas för att anvisa dem plats i förskoleklass. Kommunerna är inte heller skyldiga att informera föräldrarna till sådana barn om verksamheten i förskoleklassen eller syftet med denna.

5 a §

Barn som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas omfattas inte av rätten till skolskjuts enligt 4 kap. 7 § samt 6 kap. 6 § tredje stycket och 10 a § skollagen

7 §

Barn som avses i 1 § skall erbjudas förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige.

Kommunerna är inte skyldiga

Bilaga 2

att genom uppsökande verksamhet ta reda på om barn som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas är berättigade till plats i förskola eller fritidshem. Kommunerna är inte heller skyldiga att informera föräldrarna till sådana barn om verksamheten och syftet med denna.

9 §¹⁰

Om en ansökan om uppehållstillstånd av en person som avses i 1 § första stycket avslås och beslutet om avvisning eller utvisning skall verkställas, gäller rätten till utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg under tiden fram till dess att personen lämnar landet.

Den som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas har inte rätt till utbildning, förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg enligt denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

¹⁰ Senaste lydelse 2004:700.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

dels att 5, 6 och 12 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas en ny paragraf, 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹¹

En kommun eller ett landsting har rätt till ersättning för kostnader för utbildning för barn till sådana utlänningar som avses i 1 § första stycket samt 8 § andra och tredje styckena lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. samt för barn som vistas här enligt ett beslut om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716). Ersättning får betalas för barn som vistas på en mottagningsenhet eller i en kommun och som får utbildning med stöd av förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl. Ersättning betalas med

- 27 700 kronor per år för en elev i förskoleklass,
- 54 000 kronor per år för en elev i grundskola, obligatorisk sarskola, specialskola eller sameskola, och
- 61 300 kronor per år för en elev i gymnasieskola eller gymnasiesarskola.

För en elev som inte genomgår utbildning under ett helt år betalas ersättning med ett belopp som för varje påbörjad fyraveckorsperiod utgör en tiondel av det belopp som anges i första stycket.

Efter särskild prövning får Migrationsverket betala ersättning till en kommun eller ett landsting för extra kostnader för elever med särskilt behov av stöd och för andra extraordinära kostnader för skolverksamhet.

Vad som sägs i första–tredje styckena skall tillämpas även i det fall en fristående skola har tagit emot en sådan elev som avses i första stycket, om skolan har rätt till bidrag enligt 2 b kap. 10 b § eller 9 kap. 6, 6 a, 8 a eller 8 c § skollagen (1985:1100). I sådant fall skall det belopp som betalas till kommunen utgöra det bidrag som kommunen skall lämna till den fristående skolan.

Bestämmelserna i första–fjärde styckena gäller inte såvitt avser barn som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Ersättning för kostnader för utbildning för sådana barn regleras i 6 a §.

¹¹ Senaste lydelse 2006:1414.

En kommun har, under de förutsättningar som anges i 5 § första stycket, rätt till ersättning för kostnader för plats i förskola enligt 2 a kap. 8 a § skollagen (1985:1100). Ersättning betalas med 33 600 kronor per barn och år. Bestämmelserna i 5 § andra och tredje styckena är tillämpliga på sådan ersättning.

Bestämmelsen i första stycket gäller inte såvitt avser barn som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Ersättning för kostnader för förskoleverksamhet för sådana barn regleras i 6 a §.

6 a §

Statsbidrag lämnas för kommunernas kostnader för offentligt bedriven utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas, om barnet omfattas av 1 § första stycket och 9 § förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

Det totala beloppet med vilket statsbidrag skall lämnas fastställs årligen av regeringen. Statsbidraget skall betalas ut till kommunerna i proportion till antalet asylsökande barn i respektive kommun.

12 §¹³

En ansökan om ersättning enligt 3–7, 8–9 b och 11 §§ skall ha kommit in till Migrationsverket senast inom ett år från utgången av den period ansökan avser. En ansökan om ersättning enligt 7 a § skall ha kommit in till Migrationsverket senast inom ett år från det att utredningen slutfördes.

En ansökan om ersättning enligt 3–6, 7, 8–9 b och 11 §§ skall ha kommit in till Migrationsverket senast inom ett år från utgången av den period ansökan avser. En ansökan om ersättning enligt 7 a § skall ha kommit in till Migrationsverket senast inom ett år från det att utredningen slutfördes.

¹² Senaste lydelse 2006:1414.

¹³ Senaste lydelse 2004:701.

Kommuner och landsting är skyldiga att lämna Migrationsverket de Bilaga 2
uppgifter som krävs för bedömningen av deras rätt till ersättning enligt
denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

Förteckning över remissinstanser Bilaga 3 avseende betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34)

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Riksdagens ombudsmän (JO), Kammarrätten i Stockholm, dåvarande Länsrätten i Stockholms län, dåvarande Länsrätten i Skåne län, dåvarande Länsrätten i Göteborg, Justitiekanslern, Domstolsverket, Rikspolisstyrelsen, Migrationsverket, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Statens skolverk, dåvarande Myndigheten för skolutveckling, dåvarande Specialpedagogiska institutet, Skolväsendets överklagandenämnd, dåvarande Specialskolemyndigheten, Sameskolstyrelsen, Uppsala universitet, Lunds universitet, Örebro universitet, Centrala Studiestödsnämnden (CSN), Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS), dåvarande Ombudsmannen för etnisk diskriminering, dåvarande Handikappombudsmannen, Nämnden för statligt stöd till trossamfund, Alingsås kommun, Bodens kommun, Borås kommun, Botkyrka kommun, Gällivare kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Jönköpings kommun, Karlskrona kommun, Kiruna kommun, Kristianstads kommun, Lindesbergs kommun, Malmö kommun, Norrköpings kommun, Partille kommun, Sigtuna kommun, Skellefteå kommun, Skövde kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Sundsvalls kommun, Södertälje kommun, Västerås kommun, Jönköpings läns landsting, Amnesty International, Riksförbundet för barnens rätt i samhället (BRIS), Caritas, ECPAT Sverige, Friskolornas Riksförbund, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Rädda Barnen, Svenska röda korset, Svenska kyrkan, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Skolledarförbund, Svensk flyktinghjälp (Swera), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och UNICEF Sverige.

Dessutom har spontana remissvar inkommit från Svenska barnläkarföreningen, Svensk islamisk samling, Sveriges muslimska råd, Förenade Islamiska Föreningar i Sverige, Islamiska Shia-samfunden (ISS), Sveriges kristna råd och Trossamfundet Sveriges Muslimska Förbund.

Försäkringskassan, Skatteverket, Alvesta kommun, Flens kommun, Hagfors kommun, Hedemora kommun, Karlskoga kommun, Karlstads kommun, Stockholms läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd (FARR) och Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Uppdraget

Utredningens uppdrag var att komplettera vissa av de förslag som lämnades i betänkandet Skolgång för barn som skall avvisas eller utvisas (SOU 2007:34). Uppdraget innebar bl.a. att analysera förutsättningarna för hur rätten till skolgång samt tillgång till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg kan utsträckas till att gälla för fler grupper av barn som vistas i landet utan tillstånd. I denna del skulle utredningen lämna förslag på hur målgruppen kan avgränsas. Utgångspunkten skulle, enligt direktiven, vara att de barn som omfattas av förslaget ska få rätt till skolgång m.m. på samma villkor som asylsökande barn enligt förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

Dessutom hade utredningen i uppdrag att lämna förslag som rör rätt till skolgång i fristående skolor och tillgång till enskilt bedriven förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för såväl barn som vistas i landet utan tillstånd som asylsökande barn och ungdomar m.fl., samt hur nuvarande och föreslagna reglering om statlig ersättning kan utformas så att samtliga huvudmän blir ersättningsberättigade.

I uppdraget ingick vidare att analysera förutsättningarna för och lämna förslag om dels hur den skyldighet att underrätta polisen som finns för styrelsen för utbildningen och socialnämnden enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen (2006:97) kan inskränkas eller avskaffas, dels, om och i så fall hur socialnämndens uppgiftsskyldighet enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) kan förändras på ett sätt som är förenligt med ambitionen att trygga barnens vistelse i skola, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Målgruppen

Rätten till skolgång, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg ska enligt utredningen omfatta alla barn och ungdomar som vistas i landet, även om de saknar tillstånd för sin vistelse. Undantag från denna huvudregel får dock enligt utredningen anses vara motiverat för barn och ungdomar vars vistelsetid i landet kan förväntas bli helt tillfällig, eftersom det för dessa personer inte kan antas föreligga ett behov av att få sin utbildning tillgodosedd här. En sammanlagd vistelsetid som sannolikt kommer att understiga tre till fyra månader torde enligt utredningen kunna användas som riktlinje för när undantagsbestämmelsen kan bli tillämplig.

Den närmare innebörden av rätt till skolgång

I likhet med den förra utredningen (SOU 2007:34) föreslås att de barn och ungdomar som omfattas av utredningsförslaget ska ha rätt till utbildning i samtliga skolformer, dvs. förskoleklass, grundskola,

gymnasieskola, obligatorisk särskola, gymnasiesärskola, specialskola och sameskola. Undervisning ska bedrivas med hänsyn till den enskildes behov och förutsättningar. Barnen föreslås inte omfattas av skolplikt. Rätten till utbildning för den berörda målgruppen föreslås gälla på huvudsakligen samma villkor som för barn och ungdomar bosatta i Sverige. Undervisning i gymnasieskola och gymnasiesärskola förutsätter dock att utbildningen påbörjas före 18 års ålder. Utredningen ansluter sig till gjorda överväganden och förslag lämnade av den förra utredningen även i övriga delar beträffande vilket innehåll utbildningen ska ha.

Härutöver innebär utredningsförslaget att de barn som ingår i målgruppen ska ha rätt att delta i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg på samma villkor som gäller för barn som är bosatta i landet. Någon skyldighet att genom uppsökande verksamhet ta reda på vilka barn som är berättigade till plats i förskola och fritidshem, att anvisa plats i förskoleklass eller att informera föräldrarna om dessa verksamheter och dess syften föreslås dock inte.

Rätten till skolgång m.m. föreslås gälla också i fristående skolor och enskilt bedriven förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Detsamma ska gälla också för de barn och ungdomar som omfattas av förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

Utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg ska, efter ansökan, erbjudas den berörda målgruppen av hemkommunen. Hemkommunen ska anses ha fullgjort sin skyldighet genom att barnet får sin utbildning tillgodosedd i en fristående skola respektive deltar i enskilt bedriven förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Med hemkommun avses den kommun där barnet eller eleven stadigvarande vistas, eller om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun i vilken han eller hon för tillfället uppehåller sig.

Underrättelseskyldighet, uppgiftsskyldighet och övriga sekretessfrågor

Av bestämmelsen i 7 kap. 1 § utlänningsförordningen (2006:97) följer att bl.a. styrelsen för utbildningen och socialnämnden är skyldiga att, under vissa förutsättningar, underrätta polismyndigheten om en utlännings fullständiga namn, födelsedatum, medborgarskap och bostadsadress. Enligt utredningens bedömning talar övervägande skäl för att varken styrelsen för utbildningen eller socialnämnden bör omfattas av en skyldighet att på eget initiativ lämna underrättelser till verkställande myndighet, och därför föreslås att bestämmelsen i 7 kap. 1 § utlänningsförordningen ska upphävas.

När det gäller frågan om socialnämnden uppgiftsskyldighet enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) uttrycks i direktiven att utredningen ska analysera förutsättningarna för att förändra bestämmelsen på ett sätt som är förenligt med ambitionen att trygga barnens vistelse i skola, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Med utgångspunkt från uppdragets huvuduppgift, att se till att barn som vistas i landet utan tillstånd ska få rätt till skolgång m.m., har utredningen sökt men inte

funnit något säkert underlag för att det skulle finnas ett samband mellan förekomsten av att barn som vistas i landet utan tillstånd avhåller sig från att delta i utbildning m.m. och bestämmelsen om socialnämndens uppgiftsskyldighet. Vid en intresseavvägning har utredningen bedömt att det saknas tillräckliga skäl för att avskaffa eller inskränka bestämmelsen, som alltså även fortsättningsvis bör gälla oförändrad.

Utredningen instämmer för övrigt i den förra utredningens bedömning att några författningsändringar vad avser bestämmelser om sekretess inom skolområdet för enskildas personliga förhållanden, och regleringen av sekretess mellan myndigheter, inte är nödvändiga.

Frågan om sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut av personal i skola, förskola eller skolbarnsomsorg till exempelvis polismyndighet eller Migrationsverket får – liksom tidigare – avgöras efter en prövning enligt generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Statlig ersättning till kommuner och huvudmän

Utredningens förslag om rätt till utbildning till en utvidgad målgrupp innebär ett nytt åtagande för kommunerna och ökade kostnader för utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Dessa kostnader föreslås bli ersatta av staten genom ett specialdestinerat statsbidrag. Ekonomisk ersättning ska lämnas till kommunerna i form av fastställda schablonbelopp per barn eller elev för varje skolform respektive deltagande i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Ersättningen beslutas och utbetalas av Statens skolverk efter ansökan av kommunerna. I de fall en elev eller ett barn fått sin utbildning tillgodosedd i en fristående skola respektive deltagit i enskilt bedriven förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg ska det ersättningsbelopp som betalats till kommunen utgöra det bidrag som kommunen ska lämna till huvudmannen för verksamheten. Samtliga huvudmän, såväl offentliga som enskilda, föreslås därmed bli ersättningsberättigade.

Författningsförslaget i betänkandet Bilaga 5 Skolgång för alla barn (SOU 2010:5)

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100) att 15 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

5 §¹⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *mottagande i det offentliga skolväsendet* av elever som inte räknas som bosatta i Sverige. *Detsamma gäller mottagande av barn i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *deltagande i utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, anordnad av det allmänna eller av enskilda, för barn och* elever som inte räknas som bosatta i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹⁴ Senaste lydelse 2001:799.

Förslag till förordning (201X:XX) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt statsbidrag för barn som vistas i Sverige utan tillstånd

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § I denna förordning finns bestämmelser om vad som gäller i fråga om barn och ungdomar som vistas i Sverige utan tillstånd och som ska ha rätt till utbildning och att delta i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, anordnad av det allmänna eller av enskilda huvudmän.

Förordningen innehåller också bestämmelser om statsbidrag för kostnader i samband med att dessa barn och ungdomar deltar i sådan utbildning eller verksamhet som avses i första stycket.

Barn och ungdomar som omfattas

2 § Bestämmelserna i denna förordning om mottagande i och statsbidrag för förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola samt deltagande i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg omfattar barn och ungdomar som vistas i Sverige utan tillstånd.

Rätten till utbildning m.m. enligt första stycket gäller inte om det är sannolikt att barnets eller den unges vistelsetid i landet kan förväntas bli endast tillfällig.

De barn och ungdomar som omfattas av rätten enligt första stycket ska tas emot i den sökta verksamheten så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden.

Hemkommun

3 § Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning avses med hemkommun den kommun där barnet eller eleven stadigvarande vistas eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun i vilken han eller hon för tillfället uppehåller sig.

Detsamma gäller vid tillämpning av skollagen (1985:1100) och övriga författningar som rör verksamheten eller utbildningen.

Utbildning och annan verksamhet

Grundskola, obligatorisk särskola, specialskola och sameskola

4 § Barn som avses i 2 § ska, efter ansökan, anvisas plats i förskoleklass och har rätt att få utbildning i grundskola, obligatorisk särskola, specialskola och sameskola på samma villkor som barn som är bosatta i

Bilaga 5

Sverige. De omfattas dock inte av rätten till skolskjuts enligt 4 kap. 7 § samt 6 kap. 6 § tredje stycket och 10 a § skollagen (1985:1100). Undervisningen ska bedrivas med hänsyn till den enskilde elevens behov och förutsättningar.

Rätt till utbildning enligt första stycket medför inte någon skolplikt.

Förskoleverksamhet, förskoleklass skolbarnsomsorg, gymnasieskola och gymnasiesärskola

5 § Barn och ungdomar som avses i 2 § ska utöver sådan utbildning som regleras i 4 § även, efter ansökan, erbjudas förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola på samma villkor som barn och ungdomar som är bosatta i Sverige. Undervisningen ska bedrivas med hänsyn till den enskilde elevens behov och förutsättningar.

Vad som sägs i första stycket om utbildning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan gäller bara för den som har påbörjat utbildningen före 18 års ålder.

Hemkommunens ansvar

6 § Hemkommunen ska ansvara för att utbildning samt deltagande i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg enligt denna förordning kan komma till stånd.

Hemkommunen är inte skyldig att söka upp barn som avses i 2 § för att anvisa dem plats i förskoleklass eller att ta reda på om de är berättigade plats i förskola eller skolbarnsomsorg. Kommunen är inte heller skyldiga att informera föräldrarna till sådana barn om verksamheten i förskoleklassen eller syftet med denna.

Tillämpliga bestämmelser

7 § Bestämmelserna i skollagen (1985:1100) och övriga författningar som gäller för de barn och elever som är bosatta i Sverige tillämpas på verksamheten och utbildningen.

Avvikelse från dessa bestämmelser får göras om det är nödvändigt med hänsyn till den enskildes behov och förutsättningar.

Statsbidrag

8 § Statsbidrag lämnas för barn och ungdomar som med stöd av bestämmelserna i denna förordning har tagits emot i verksamheter och utbildningar som anordnas av det allmänna.

Detsamma gäller för barn och ungdomar som har tagits emot i en fristående skola, en enskild förskola, i ett enskilt fritidshem, i enskild pedagogisk omsorg, i utbildning motsvarande förskoleklass som bedrivs av enskild, av en internationell skola eller av en annan fristående skola, om

1. barnet eller eleven ska tas emot i motsvarande offentlig verksamhet eller utbildning enligt 4 och 5 §§, och

2. huvudmannen har rätt till bidrag för den aktuella verksamheten eller utbildningen enligt bestämmelserna i skollagen (1985:1100).

Statsbidragets storlek

9 § Statsbidrag lämnas enligt fastställda schablonbelopp. Ersättning betalas med

- x kr per år för barn i förskoleverksamhet,
- x kr per år för barn i förskola enligt 2 a kap. 8 a § skollagen (1985:1100),
- x kr per år för barn i skolbarnsomsorg,
- x kr per år för en elev i förskoleklass,
- x kr per år för en elev i grundskola, obligatorisk särskola, specialskola eller sameskola, och
- x kr per år för elev i gymnasieskola eller gymnasiesärskola.

För en elev eller ett barn som inte genomgår utbildning respektive deltar i förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg under ett helt år betalas ersättning med ett belopp som för varje påbörjad fyraveckorsperiod utgör en tiondel av det belopp som anges i första stycket. Efter särskild prövning får Statens skolverk betala ersättning till en kommun eller ett landsting för extra kostnader för elever med särskilt behov av stöd och för andra extraordinära kostnader för skolverksamhet.

Utbetalning

10 § Statsbidraget betalas till barnets eller elevens hemkommun.

11 § Vad som sägs i 9 och 10 §§ ska tillämpas även i det fall en fristående skola har tagit emot en sådan elev som avses 2 §, om förutsättningarna enligt 8 § 2 stycket är uppfyllda. I sådant fall ska det belopp som betalas till kommunen utgöra det bidrag som kommunen ska lämna till den fristående skolan.

Ansökan m.m.

12 § Statens skolverk beslutar om och betalar ut statsbidrag enligt denna förordning.

Uppgiftsskyldighet

13 § En kommun ska till Statens skolverk lämna uppgift om antalet barn för vilka ersättning begärs och vilken utbildning eller verksamhet som avses.

Skolhuvudmännen ska förse kommunen med uppgifter om hur många barn som deltar i verksamheten och som därmed är berättigade ersättning.

Återbetalning

14 § Statens skolverk får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka utbetalat statsbidrag om

1. den mottagande kommunen genom att lämna oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att statsbidrag har lämnats felaktigt eller med för högt belopp, eller

2. statsbidraget av någon annan orsak har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta.

En upplysning om bestämmelserna i denna paragraf ska tas in i beslutet om statsbidrag.

Bemyndigande

15 § Statens skolverk får meddela de föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna förordning.

Överklagande

16 § Statens skolverks beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordning (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

dels att 9 och 10 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

I denna förordning ges föreskrifter om utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar som avses i 1 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Det är barn och ungdomar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller

3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

I denna förordning ges även föreskrifter om utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar som inte är

1 §¹⁵

I denna förordning finns bestämmelser om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, anordnad av det allmänna eller av enskilda, för barn och ungdomar som avses i 1 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Det är barn och ungdomar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller

3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

I denna förordning finns även bestämmelser om utbildning, anordnad av det allmänna eller av enskilda, för barn och ungdomar

¹⁵ Senaste lydelse 2009:1558.

Bilaga 5

folkbokförda här i landet och som vistas här enligt ett beslut om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen.

I förordningen ges också föreskrifter om förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för barn som avses i första och andra stycket.

som inte är folkbokförda här i landet och som vistas här enligt ett beslut om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen.

I förordningen (201X:XX) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt statsbidrag för barn som vistas i Sverige utan tillstånd finns särskilda bestämmelser som gäller skolgång m.m. för dessa barn.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

Förslag till förordning om ändring i utlänningsförordningen (2006:97)

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 1 § utlänningsförordningen (2006:97) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §

En underrättelse om en utlännings fullständiga namn, födelsedatum, medborgarskap och bostadsadress här i landet *skall* lämnas till polismyndigheten i det polisdistrikt där utlännen är bosatt eller huvudsakligen vistas. En sådan underrättelse behövs dock inte beträffande den som har sökt uppehållstillstånd i Sverige eller den som är undantagen från skyldigheten att ha uppehållstillstånd.

Underrättelse enligt första stycket lämnas av

1. Skatteverket, när utlännen första gången

a. anmäler sig till folkbokföring i Sverige eller *skall* folkbokföras här utan egen anmälan,

b. ansöker om att få en skattsedel och inte kan visa att han eller hon har arbetstillstånd eller permanent uppehållstillstånd,

2. arbetsförmedlingskontor, när utlännen första gången anmäler sig hos förmedlingen för registrering eller för att på annat sätt ta förmedlingens tjänster i anspråk,

3. *socialnämnd, när nämnden första gången vidtar åtgärd i ett ärende om socialtjänst som angår utlännen,*

4. *styrelsen för utbildningen, när utlännen första gången skrivs in i grundskolan eller, om han eller hon inte tidigare varit elev i grundskolan, tas in i gymnasieskolan.*

En underrättelse om en utlännings fullständiga namn, födelsedatum, medborgarskap och bostadsadress här i landet *ska* lämnas till polismyndigheten i det polisdistrikt där utlännen är bosatt eller huvudsakligen vistas. En sådan underrättelse behövs dock inte beträffande den som har sökt uppehållstillstånd i Sverige eller den som är undantagen från skyldigheten att ha uppehållstillstånd.

Underrättelse enligt första stycket lämnas av

1. Skatteverket, när utlännen första gången

a. anmäler sig till folkbokföring i Sverige eller *ska* folkbokföras här utan egen anmälan,

b. ansöker om att få en skattsedel och inte kan visa att han eller hon har arbetstillstånd eller permanent uppehållstillstånd,

2. arbetsförmedlingskontor, när utlännen första gången anmäler sig hos förmedlingen för registrering eller för att på annat sätt ta förmedlingens tjänster i anspråk.

Bilaga 5

Den som lämnar underrättelse bör uppmana utlänningen att ta kontakt med Migrationsverket i fråga om uppehålls- eller arbetstillstånd.

Polismyndigheten *skall* med anledning av en underrättelse se till att utlänningen ansöker om uppehålls- eller arbetstillstånd hos Migrationsverket eller vidta de andra åtgärder som underrättelsen ger anledning till.

Polismyndigheten *ska* med anledning av en underrättelse se till att utlänningen ansöker om uppehålls- eller arbetstillstånd hos Migrationsverket eller vidta de andra åtgärder som underrättelsen ger anledning till.

Förteckning över remissinstanser avseende betänkandet Skolgång för alla barn (SOU 2010:5)

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Riksdagens ombudsmän (JO), Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Göteborg, Justitiekanslern, Domstolsverket, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam), Barnombudsmannen, Skatteverket, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolväsendets överklagandenämnd, Sameskolstyrelsen, Myndigheten för yrkeshögskolan, Uppsala universitet, Lunds universitet, Örebro universitet, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS), Diskrimineringsombudsmannen, Ungdomsstyrelsen, Alingsås kommun, Bodens kommun, Borlänge kommun, Borås kommun, Botkyrka kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Jönköpings kommun, Karlskrona kommun, Kiruna kommun, Kristianstads kommun, Lindesbergs kommun, Malmö kommun, Norrköpings kommun, Oskarshamns kommun, Partille kommun, Sigtuna kommun, Skellefteå kommun, Skövde kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Sundsvalls kommun, Säffle kommun, Umeå kommun, Uppsala kommun, Västerås kommun, Växjö kommun, Caritas, Flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd (FARR), Friskolornas riksförbund, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Riksförbundet för barnens rätt i samhället (BRIS), Riksföreningen för skolsköterskor, Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Rädda Barnen, Svenska Barnläkarföreningen, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset, Svenska Skolläkarföreningen, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Kristna Råd, Sveriges Skolkuratorers Förening, Sveriges Skolledarförbund, Synskadades riksförbund (SRF) och UNICEF Sverige.

Nämnden för statligt stöd till trossamfund, Södertälje kommun, Vilhelmina kommun, Afrosvenskarnas riksförbund, Amnesty International, ECPAT Sverige, Fria förskolors samverkansorganisation, Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO), Irakiska Riksförbundet i Sverige, Islamiska Shia-samfunden i Sverige, Kunskapsskolan, Pysslingen Förskolor och Skolor AB, Somaliska riksförbundet i Sverige, Svensk flyktinghjälp (Swera), Svenska kommunalarbetsförbundet, Sveriges elevråd (SVEA), Sveriges Elevråds Centralorganisation (SECO), Sveriges Muslimska Råd och Vittra har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.